

STOWARZYSZENIA I ZGROMADZENIA

ZBIÓR
OBOWIĄZUJĄCYCH W POLSCE
PRZEPISÓW PRAWNYCH

Kolekcja
Emila Kurusina

Ref. Kurusina

P O Z N A Ń 1 9 3 3

S. A. „OSTOJA”, KSIĘGARNIA I DRUKARNIA W POZNANIU

STOWARZYSZENIA I ZGROMADZENIA

ZBIÓR
OBOWIĄZUJĄCYCH W POLSCE
PRZEPISÓW PRAWNYCH

Kolekcja
Emila Kornasia

Ho. Jan Domoradzki

P O Z N A Ń 1 9 3 3

S. A. „OSTOJA”, KSIĘGARNIA I DrukARNIA W POZNANIU

CM WEK 332354

Województwo
Śląskie

Wpisano do Księgi Akcesji

Akc. Di nr 5/2015/..... CM

PRZEPISY PRAWNE O STOWARZYSZENIACH

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 27 października 1932 r.

(Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 808, z dnia 29. X. 1932.)

Prawo o stowarzyszeniach.

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

R o z d z i a ł I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Prawo niniejsze reguluje prawny byt stowarzyszeń, jako dobrowolnych trwałych zrzeszeń o celach niezarobkowych.

Art. 2. Obywatele polscy mają prawo łączyć się w stowarzyszeniach, których cele, ustrój i działalność nie sprzeciwiają się prawu i nie zagrażają bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu.

Uprawnienie to służy osobom w wieku od lat 18, o ile przepisy poniższe nie przewidują wyjątków.

Występować w charakterze założycieli, jak również wchodzić w skład zarządu stowarzyszenia, mogą tylko osoby zdolne do działań prawnych.

Młodzież szkolna, z wyjątkiem młodzieży szkół wyższych, nie może należeć do stowarzyszeń.

Młodzież nieszkolna w wieku od lat 14 do 18 może, za zgodą swych prawnych opiekunów, należeć do sto-

warzyszeń, nie biorąc jednak udziału w głosowaniu uchwał i nie korzystając z uprawnień wyborczych.

Art. 3. Wojskowi w służbie czynnej mogą należeć do stowarzyszeń tylko za zezwoleniem władz wojskowych, na warunkach określonych przez Ministra Spraw Wojskowych; nie mogą przytem oni być poddani ani balotażowi ani sądom koleżeńskim w jakiegokolwiek formie.

Szczególne ograniczenia prawa należenia do stowarzyszeń niektórych kategorii osób określają przepisy specjalne.

Art. 4. Cudzoziemcy mogą również łączyć się w stowarzyszeniach przewidzianych w niniejszym prawie.

Rozporządzenie Rady Ministrów, wydane na wniosek Ministrów: Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych, może wprowadzić odmienne zasady dla stowarzyszeń cudzoziemców, oraz w kwestji udziału cudzoziemców w stowarzyszeniach i ich władzach.

Tymże trybem będzie uregulowana sprawa stowarzyszeń o charakterze międzynarodowym, jeżeli szczególne potrzeby, związane z ich organizacją i funkcjonowaniem na obszarze Polski, nie dadzą możliwości zastosować do nich ogółu przepisów niniejszego prawa.

Art. 5. Nie wolno nikogo zmusić do tego, aby wziął lub nie wziął udziału w stowarzyszeniu. Nie wolno także ograniczać możliwości wystąpienia ze stowarzyszenia.

Przeciwnie temu postanowienia statutów i regulaminów oraz uchwały i zobowiązania są niedopuszczalne i nieważne.

Wolność wystąpienia ze stowarzyszenia nie wyklucza ustanowienia w statucie stowarzyszeń, posiadających osobowość prawną, obowiązku zapłaty składek członkowskich za czas do końca roku gospodarczego.

DEKRET

z dnia 5 sierpnia 1949 r.

o zmianie niektórych przepisów prawa o stowarzyszeniach.

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 2 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 15 lipca 1949 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 302) — Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

Art. 1. W rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. — prawie o stowarzyszeniach — (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 94, poz. 808, 1946 r. Nr 4, poz. 30 i z 1949 r. Nr 41, poz. 293) wprowadza się następujące zmiany:

1) Art. 6 otrzymuje brzmienie:

„Art. 6. Zakazane jest tworzenie stowarzyszeń, przyjmujących zasadę bezwzględnego posłuszeństwa członków władzom stowarzyszenia.

Przepis ten nie stosuje się do zakonów i kongregacji duchownych w zakresie wykonywania kultu religijnego.“;

2) wprowadza się nowy art. 6¹ w brzmieniu:

„Art. 6¹. Związki religijne prawnie nie uznane podlegają przepisom niniejszego prawa.“;

3) w art. 9 pkt a) otrzymuje brzmienie:

„a) związki religijne (wyznania) prawnie przez Państwo uznane“.

Art. 2. 1. Stowarzyszenia (zrzeszenia), które były wyłączone spod przepisów prawa o stowarzyszeniach na podstawie art. 9 pkt a) w dawnym brzmieniu oraz związki religijne prawnie nie uznane, ulegają rozwiązaniu, jeżeli w ciągu dni 90 od dnia wejścia w życie niniejszego dekretu nie uczynią zadość przepisom prawa o stowarzyszeniach. O przeznaczeniu ich majątku zadecyduje Rada Ministrów.

2. Minister Administracji Publicznej określi w drodze rozporządzenia odrębny tryb postępowania w sprawie rejestracji i zgłoszeń dla:

- a) zakonów i kongregacji duchownych,
- b) innych zrzeszeń, mających na celu wykonywanie kultu religijnego prawnie uznanych kościołów i związków religijnych,
- c) związków religijnych prawnie nie uznanych.

Art. 3. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Administracji Publicznej.

Art. 4. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*
 Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*
 Minister Administracji Publicznej: *Wł. Wolski*
 Minister Obrony Narodowej: w z. *J. Ochab*
 Minister Spraw Zagranicznych: w z. *S. Wierbłowski*
 Minister Skarbu: *K. Dąbrowski*
 Minister Sprawiedliwości: *H. Świątkowski*
 Minister Oświaty: w z. *H. Jabłoński*
 Minister Górnictwa i Energetyki: *R. Nieszporek*
 Kierownik Ministerstwa Przemysłu Ciężkiego:

K. Zemańtis

Minister Przemysłu Lekkiego: *E. Stawiński*
 Minister Przemysłu Rolnego i Spożywczego:

B. Rumiński

Minister Handlu Wewnętrznego: *T. Dietrich*
 Minister Handlu Zagranicznego: *T. Gede*
 Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: w z. *St. Tkaczow*
 Minister Pracy i Opieki Społecznej: w z. *T. Kochanowicz*
 Minister Komunikacji: *J. Rabanowski*
 Minister Poczty i Telegrafów: w z. *Z. Lipiński*

budynkach lub częściach budynków (lokalach), do których mają zastosowanie przepisy dekretu z dnia 28 lipca 1948 r. o najmie lokali (Dz. U. R. P. z 1948 r. Nr 36, poz. 259, Nr 50, poz. 383 i z 1949 r. Nr 18, poz. 114).

2. Orzeczenie komisji powinno zawierać uzasadnienie.

Art. 27. 1. Przed uiszczeniem podatku, przypadającego od wzbogacenia, wynikającego z wygasiecia w części lub w całości zobowiązania pieniężnego zabezpieczonego hipoteką, nie może nastąpić bez zezwolenia właściwego urzędu skarbowego wykreślenie hipoteki w księgach wieczystych.

2. Jeżeli przedmiotem aktu notarialnego, który ma być sporządzony, lub dokumentu, na którym notariusz

narodowej (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 17). Opodatkowania, wynikającego z regulacji tych zobowiązań, unormują oddzielne przepisy.“;

4) dotychczasowe art. 12 i 13 oznacza się art. 31 i 32.

Art. 2. Wykonanie niniejszego dekretu poruczone jest Ministrowi Skarbu.

Art. 3. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Minister Skarbu: *K. Dąbrowski*

334

DEKRET

z dnia 5 sierpnia 1949 r.

o ochronie wolności sumienia i wyznania.

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 2 lipca 1949 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 302) — Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Rzeczpospolita Polska poręcza wszystkim obywatelom wolność sumienia i wyznania.

Art. 2. Kto ogranicza obywatela w jego prawach ze względu na jego przynależność wyznaniową, przekonania religijne lub bezwyznaniowość, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 3. Kto w jakikolwiek sposób zmusza inną osobę do udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych albo je od tego udziału bezprawnie powstrzymuje

z powodu działalności lub poglądów politycznych, społecznych albo naukowych,

podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 5. Kto obraża uczucia religijne, znieważa publicznie przedmiot czci religijnej lub miejsce poświęcone do wykonywania obrzędów religijnych, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 6. Kto publicznie nawołuje do wstygu na religijnym albo je pochwala, podlega karze więzienia do lat 5.

Art. 7. § 1. Kto publicznie łży, wyszydza lub znieważa grupę ludności albo poszczególną osobę z powodu przynależności wyznaniowej, przekonań religijnych lub bezwyznaniowości,

podlega karze więzienia do lat 5 lub aresztu.

Przepisy ust. 1—3 nie dotyczą stowarzyszeń, które powstają z inicjatywy władz, działających w tym kierunku na mocy przepisów prawa publicznego.

Art. 6. Zakazanem jest:

- a) tworzenie stowarzyszeń, przyjmujących zasadę bezwzględnego posłuszeństwa członków władzom stowarzyszenia;
- b) łączenie w stowarzyszeniu celów wychowania fizycznego, gimnastycznych lub sportowych z celami politycznymi.

Art. 7. Stowarzyszenia funkcjonarjuszów państwowych podlegają przepisom niniejszego prawa.

Stowarzyszenia te nie mogą mieć celu lub ustroju, oraz stosować środków działania, niedających się pogodzić z przepisami służbowymi i wymaganiami służby.

Przepisy ust. 1 i 2 stosują się również do innych pracowników państwowych, których stosunek służbowy ma charakter publiczno-prawny.

Art. 8. Żadne stowarzyszenie nie ma prawa czynić przedmiotem rozważania swych sądów koleżeńskich albo przedmiotem swych uchwał, względnie w inny sposób piętnować, działalności służbowej funkcjonarjusza państwowego, będącego członkiem stowarzyszenia, zanim właściwie do oceny tej działalności władze przełożone funkcjonarjusza, względnie instytucje dyscyplinarne lub sądy karne, nie potępiły tej działalności przez wymierzenie kary.

Art. 9. Przepisom niniejszego prawa nie podlegają:

- a) zakony i kongregacje duchowne oraz inne zrzeszenia, mające wyłącznie i bezpośrednio na celu wykonywanie kultu religijnego prawnie uznanych kościołów i związków religijnych;
- b) komitety, powstające celem przygotowania wyborów do instytucyj prawno-publicznych, gdy

Dekret o ochronie wolności sumienia i wyznania

1949r. uchwalony na posiedzeniu Rady Ministrów

WARSZAWA (PAP). Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 5 sierpnia br. uchwaliła dekret o ochronie wolności sumienia i wyznania. Pełny tekst dekretu podajemy niżej:

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 2 lipca 1949 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 302) Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

Art. 1.

Rzeczpospolita Polska poręcza wszystkim obywatelom wolność sumienia i wyznania.

Art. 2.

Kto ogranicza obywatela w jego prawach ze względu na jego przynależność wyznaniową, przekonania religijne lub bezwyznaniowość — podlega karze więzienia do lat pięciu.

Art. 3.

Kto w jakikolwiek sposób zmusza inną osobę do udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych albo ją od tego udziału bezprawnie powstrzymuje — podlega karze więzienia do lat pięciu.

Art. 4.

Kto nadużywa wolności wyznania, odmawiając udostępnienia obrzędu lub czynności religijnej z powodu działalności lub poglądów politycznych, społecznych albo naukowych — podlega karze więzienia do lat pięciu.

Art. 5.

Kto obraża uczucia religijne, znieważając publicznie przedmiot czci religijnej lub miejsce przeznaczone do wykonywania obrzędów religijnych — podlega karze więzienia do lat pięciu.

Art. 6.

Kto publicznie nawołuje do waśni na tle religijnym albo je pochwala

— podlega karze więzienia do lat pięciu.

Art. 7.

§ 1. Kto publicznie łży, wyszydza grupę ludności albo poszczególną osobę z powodu przynależności wyznaniowej, przekonań religijnych lub bezwyznaniowości — podlega karze więzienia do lat pięciu lub aresztu.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto narusza nietykalność cielesną człowieka z powodu jego przynależności wyznaniowej, przekonań religijnych lub bezwyznaniowości.

§ 3. Kto dopuszcza się innego czynu przestępnego skierowanego przeciwko grupie ludności lub poszczególniej osobie z powodu przynależności wyznaniowej, przekonań religijnych lub bezwyznaniowości — podlega karze więzienia.

§ 4. Jeżeli z czynu określonego w § 3 wynika śmierć lub ciężkie uszkodzenie ciała albo nastąpiło zakłócenie normalnego biegu życia publicznego lub zagrożenie bezpieczeństwa powszechnego — sprawca podlega karze więzienia na czas nie krótszy od lat trzech lub dożywotnio albo karze śmierci.

Art. 8.

§ 1. Kto nadużywa wolności wyznania i sumienia w celach wrogich ustrojowi Rzeczypospolitej Polskiej — podlega karze więzienia od lat trzech.

§ 2. Kto czyni przygotowania do popełnienia przestępstwa określonego w § 1 — podlega karze więzienia.

Art. 9.

Kto nadużywając wolności wyznania w celu osiągnięcia korzyści osobistej, majątkowej lub innej, wyzyskuje łatwowierność ludzką przez szerzenie fałszywych wiadomości lub wprowadza w błąd inne osoby

przez oszukańcze lub podstępne czynności — podlega karze więzienia.

Art. 10.

Kto bierze udział w porozumieniu, mającym na celu popełnienie przestępstwa określonego art. 3 — 9 albo świadomie uczestniczy w zbiegowisku publicznym, które wspólnymi siłami dopuszcza się takiego przestępstwa — podlega karze więzienia lub aresztu.

Art. 11.

Kto wbrew swemu obowiązкови nie przeciwdziała popełnieniu przestępstwa określonego w art. 3 — 10 — podlega karze więzienia do lat pięciu lub aresztu.

Art. 12.

Kto w jakikolwiek sposób nawołuje lub zachęca do popełnienia czynów określonych w art. 2 — 11, zaleca ich dokonanie lub je publicznie pochwala — podlega karze więzienia.

Art. 13.

W razie skazania na więzienie za przestępstwo przewidziane w niniejszym dekrete sąd może orzec utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych.

Art. 14.

W sprawach o przestępstwa przewidziane w dekrete niniejszym, właściwe są Sady Apelacyjne.

Art. 15.

Uchyla się moc prawną przepisów kodeksu karnego z 1932 r. i przepisów dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 152) w zakresie unormowanym przez pisami niniejszego dekretu.

Art. 16.

Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 17.

Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

w Warszawie

My, parafianie Parafii Rzymsko-Katolickiej Szalejewo Górne, pow. Kłodzkiego zwracamy się z głęboką prośbą do Jego Ekscelencji Księdza Prymasa.

Z bólem w sercu podnosimy, że w naszej diecezji nadal mamy tylko Administratora Apostolskiego. Nasze parafie katolickie nie mają dotychczas stałych proboszczów, lecz tylko tymczasowych, bo staliśmy się formalnie księża niemieccy. My parafianie Szalejewo Górne, tak i wszyscy Polacy mieszkający na Ziemiach Odzyskanych, głęboko kochamy tę Ziemię i jesteśmy z nią zrośnięci. Po to tyle krwi polało się, tylu żołnierzy zginęło, abyśmy my, którzy przeżyli tę okropną wojnę, mogli tu spokojnie pracować i budować przyszłość dla siebie i dla swych dzieci. Mamy dość już nieszcześć i wojny.

Wiemy, że nieuznawanie naszych

granic zachodnich to nie tylko ośmielenie tych, co chcą nowej wojny, ale to oddawanie nas, Polaków, na łup Niemców, którzy miliony ludzi wymordowali w obozach śmierci.

My katolicy z parafii Szalejewo Górne zwracamy się przeto do Jego Ekscelencji z gorącą prośbą o uspokojenie nas, bo głęboko kochamy nasz kraj i cały Naród Polski.

Jesteśmy mocno przywiązani do naszego Księdza Proboszcza i nie możemy przeboleć, że nasz ksiądz proboszcz jest nie na stałe w naszej parafii a tylko tymczasowo.

Parafianie

parafii rzymsko - katolickiej
Szalejewo Górne pow. Kłodzki
gm. Polanica

Dnia 6.VI.49.

Podpisy:

Do J. E. Ks. Administratora Milika

Witając Waszą Ekscelencję jako Ordynariusza i Przedstawiciela Stoicy Apostolskiej na teren Dolnego Śląska, mieszkańcy parafii Lachowice, pow. Wrocławskiego pozdrawiamy Waszą Ekscelencję serdecznie i jednocześnie zapewniamy, że stać będziemy na gruncie nauki Chrystusowej, której wyrazicielami jest nasz Kościół, który posiada szczególne znaczenie na tych prastarych ziemiach piastowskich, na których obecnie żyjemy i pracujemy. Znaczenie to winno przyczynić się do zespolenia tych ciężko zdobytych ziem z całą Macierzą, w której rozwija się i rozwijać będzie nauka Chrystusowa.

Pamiętni kazań Waszej Ekscelencji ogłoszonych na terenie naszego powiatu, w gminach Smolec i Kąty, w których to kazaniach mówił Wasza Ekscelencja, że kościoły, w których się obecnie modlimy są żywym dowodem polskości tych ziem, oraz, że zrzadzeniem Opatrzności Ziemi te zostały przez Boga Wszchemnogącego wyrwane spod panowania rabusiów hitlerowskich i przywrócone prawowitemu właścicielowi, to jest narodowi polskiemu

W imię powyższego ślubujemy nie ustawać w modłach i staraniach, aby Wasza Ekscelencja mógł w jak najbliższej przyszłości mianować na Dolnym Śląsku stałych proboszczów we wszystkich parafiach naszego powiatu, a w szczególności w naszej.

Pragniemy bowiem, by zgodnie z naszym sumieniem narodowym i katolickim wszyscy wierzący wciągnęli ci byli do twórczej pracy nad odbudową naszego odzyskanego Państwa. Uważamy że tylko wówczas nasza praca będzie twórcza, jeżeli Kościół i Ty, jako Jego reprezentant po przesz nasze wysiłki i staniesz razem z nami w obronie naszego Kościoła przed zachłannymi apetytami rewizjonistów niemieckich, którzy by na nowo chcieli ujarzmić nasz naród i jednocześnie spługować nasze kościoły robiąc z nich magazyny, składy itp. jak to czynili w okresie okupacji.

Prosimy Jego Ekscelencję o przekazanie w imieniu naszym na ręce J. E. Ks. Prymasa Wyszyńskiego naszej prośby o interwencję w Stoicy Apostolskiej, by Ciebie, Drogi

My katolicy z parafii Szalejewo Górne, pow. Kłodzkiego woj. Wrocław, dzielimy się z Jego Ekscelencją naszą troską i żalem, że po tylu latach przybytu naszego na Ziemiach Odzyskanych w naszej Diecezji formalnie biskupem i księżmi są Niemcy, a nie si księża pełniący jedynie obowiązki Administratorów.

My katolicy i parafianie w Nivie kochamy tę Ziemię, na której przelewaliśmy krew, i chcemy w spokoju i szczęściu budować tu nasze życie i przyszłość. Pamiętamy nieszczęścia, jakie sprowadzili na całą świat hitlerowscy najeźdźcy.

My parafianie Nivy pamiętamy, ilu naszych księży polskich zginęło w obozach koncentracyjnych i krematoriach hitlerowskich.

W imieniu wszystkich tych, którzy miłują pokój, nie chcą wojny

W piątą

Uroczyste poświęcenie przez J. E. Ks. Prymasa

Pięć lat temu, dnia 5 sierpnia 1944 na terenie cmentarza przy kościele św. Wawrzyńca na Woli dokonano masowej egzekucji, której ofiarą padła grupa mieszkańców Woli. Zwłoki pomordowanych zostały następnie spalone.

W piątą rocznicę tego tragicznego dnia odbyła się na miejscu trącen podniosła uroczystość poświęcenia Krzyża - pomnika przez J. E. Ks. Arcybiskupa Stefana Wyszyńskiego Prymasa Polski.

Tysiące mieszkańców stolicy przybyło złożyć hołd bohaterom, zapalając cały cmentarz i okolicę kościoła. Punktualnie o godzinie 19-ej J. E. Ks. Prymas w asyście licznej duchowieństwa z miejscowym proboszczem J. E. Ks. biskupem Karolem Niemcewiczem na czele, dokonał poświęcenia krzyża, na którym wyryto:

wybory są oparte na ustawach lub zarządzeniach władz — od dnia zarządzenia wyborów do ukończenia czynności wyborczych;

- c) związki zawodowe pracownicze, będące przedmiotem osobnych przepisów, z wyjątkiem postanowień zawartych w art. 11 ust. 2, art. 15, 17 i 59;
- d) przewidziane przez prawo przemysłowe korporacje i ich związki, oraz związki, grupy i organizacje przemysłowców, powołane do życia przez Ministra Przemysłu i Handlu na podstawie szczególnych upoważnień ustawowych;
- e) stowarzyszenia akademickie, zakładane zgodnie z przepisami o szkołach akademickich, oraz stowarzyszenia młodzieży szkolnej, tworzone w obrębie innych szkół, a znajdujące się pod dozorem władz szkolnych;
- f) stowarzyszenia ściśle wojskowe, związane z pełnieniem służby w wojsku, a zakładane przez wojskowych w czynnej służbie za zezwoleniem władzy wojskowej;
- g) spółdzielnie z wyjątkiem działalności, o której mowa w art. 11.

Art. 10. Rozporządzenie Rady Ministrów może na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wprowadzić odmienne zasady dla stowarzyszeń o celach religijnych i wyznaniowych niepodpadających pod postanowienia art. 9 pkt. a.

Art. 11. Spółdzielnie, o ile uprawiają działalność kulturalną, w zakresie tej działalności podlegają przepisom art. 12, 13, 14, 15 i 17 niniejszego prawa z tem, że przez „założenie“, o którym mowa w art. 12, 13, 14 należy rozumieć rozpoczęcie uprawiania działalności kulturalnej, a przez „rozwiązanie się“ w art. 15 także przypadek zaniechania tej działalności.

Związki zawodowe pracownicze mają obowiązek dostarczać powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca ich siedziby na jej żądanie danych co do składu swego zarządu, oraz podlegają przepisom art. 15 i 17 z tem, że przez bezpośrednią władzę nadzorczą, o której mowa w art. 15, należy rozumieć wspomnianą powiatową władzę administracji ogólnej.

R o z d z i a ł I I .

Stowarzyszenia zwykłe.

Art. 12. Osoby w liczbie co najmniej 3, pragnące założyć stowarzyszenie zwykłe, zgłaszają o tem na piśmie powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca przyszłej siedziby stowarzyszenia, jako bezpośredniej władzy nadzorczej, podając: 1. nazwę stowarzyszenia, jego cel i środki działania, 2. teren działalności, oraz siedzibę stowarzyszenia, 3. swoje imiona i nazwiska, oraz miejsce zamieszkania, 4. sposób powoływania zarządu, 5. sposób wstępowania i ustępowania członków, 6. sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Art. 13. Jeżeli w ciągu 4 tygodni od zgłoszenia władza nie zakaże założenia stowarzyszenia, względnie przed upływem tego terminu stwierdzi, że niema zastrzeżeń co do jego założenia, może ono rozpocząć działalność.

W ciągu 2 tygodni od rozpoczęcia działalności stowarzyszenia jego zarząd obowiązany jest podać do wiadomości władzy swój skład oraz miejsce zamieszkania jego członków a także adres lokalu, który ma służyć stowarzyszeniu za siedzibę.

Postanowienia powyższe mają zastosowanie również co do obowiązków zgłaszania zmiany okoliczności, o których mowa w art. 12 pkt. 1, 2, 4, 5 i 6 oraz zmian składu zarządu i adresu stowarzyszenia.

W przypadku rozwiązania się stowarzyszenia ostatni jego zarząd obowiązany jest zgłosić o tem

władzy w ciągu 2 tygodni od powzięcia uchwały rozwiązującej.

Art. 14. Władza należycie umotywowaną decyzją zakazuje założenia stowarzyszenia, jeżeli jego istnienie nie da się pogodzić z prawem albo może spowodować zagrożenie bezpieczeństwa, spokoju lub porządku publicznego.

Art. 15. Bezpośrednia władza nadzorcza może wezwać zarząd stowarzyszenia do dostarczenia jej odpisu protokołu posiedzenia lub treści powziętej uchwały, jeżeli te były spisywane, oraz może w lokalu stowarzyszenia przeglądać prowadzone akta, księgi i posiadane dokumenty, jak również sporządzać z nich notatki, odpisy i wyciągi, a także uprzednio wzywać zarząd do okazania ich w dokładnie określonym przez nią czasie.

Zarząd obowiązany jest prowadzić, utrzymując w stanie aktualności, imienny spis członków stowarzyszenia, ze wskazaniem przynależności państwowej i dostarczać władzy na jej żądanie danych z tego spisu.

Art. 16. Jeżeli działalność stowarzyszenia wykacza przeciwko obowiązującemu prawu, ustalonym dla stowarzyszenia zakresowi i sposobom działania, jeżeli stowarzyszenie wogóle nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia albo też zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu — bezpośrednia władza nadzorcza, stosownie do okoliczności, może należycie umotywowaną decyzją bądź udzielić mu upomnienia, bądź zażądać usunięcia dostrzeżonych uchybień, w szczególności cofnięcia niedopuszczalnych uchwał, pod rygorem zawieszenia względnie rozwiązania stowarzyszenia, wyznaczając w tym celu odpowiedni termin, bądź wprost zawiesić działalność a następnie rozwiązać stowarzyszenie. Decyzja o zawieszeniu jest natychmiast wykonalna.

W razie nierozwiązania stowarzyszenia w ciągu 2 miesięcy od zawieszenia jego działalności, zawieszenie to traci moc.

Art. 17. Jeżeli działalność jednego z zrzeszeń, o których mowa w art. 11, została skierowana do przestępstwa albo zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu, wówczas powiatowa władza administracji ogólnej w miarę okoliczności może bądź zażądać od władz zrzeszenia usunięcia stanu zagrażającego, bądź zawiesić działalność zrzeszenia i wnieść o rozwiązanie zrzeszenia do właściwego sądu okręgowego, który rozstrzyga przy odpowiednim zastosowaniu przepisów postępowania karnego. W tym przypadku zawieszenie ma moc do chwili wydania przez sąd decyzji w sprawie rozwiązania zrzeszenia.

Art. 18. Stowarzyszenia, powstające trybem artykułów 12 i 13, nie mogą:

- a) zakładać oddziałów,
- b) łączyć się w związki stowarzyszeń,
- c) przyjmować w poczet swoich członków osoby prawne,
- d) korzystać z ofiarności publicznej, albo z zapomóg, udzielanych przez władze lub instytucje publiczne.

Trybem art. 12 i 13 nie mogą powstawać:

- a) związki stowarzyszeń,
- b) stowarzyszenia funkcjonariuszów państwowych i innych pracowników państwowych, których stosunek służbowy ma charakter publiczno-prawny — poświęcone popieraniu ich interesów zawodowych.

Rozdział III.

Stowarzyszenia zarejestrowane.

Art. 19. Osoby w liczbie co najmniej 15, względnie stowarzyszenie zwykłe, liczące co najmniej 15 członków pragnące założyć stowarzyszenie, posiada-

jące osobowość prawną względnie uzyskać prawa takiego stowarzyszenia, wnoszą za pośrednictwem powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca przysługującej siedziby stowarzyszenia (bezpośrednia władza nadzorcza) pisemne podanie do odpowiedniej wojewódzkiej władzy administracji ogólnej (władza rejestracyjna) o zarejestrowanie stowarzyszenia, dołączając 4 egzemplarze projektu statutu.

W statucie muszą być uwidocznione:

- a) nazwa stowarzyszenia, odróżniająca je wyraźnie od innych stowarzyszeń zarejestrowanych w obrębie tego województwa, tudzież od władz i urzędów rządowych i samorządowych;
- b) teren działalności i siedziba;
- c) cel stowarzyszenia i środki działania;
- d) sposób wstępowania i ustępowania członków oraz ich prawa i obowiązki;
- e) sposób ustanawiania składek członkowskich;
- f) władze stowarzyszenia (zarząd, walne zgromadzenie, komisja rewizyjna i t. d.), sposób ich tworzenia i uzupełniania, oraz zakres kompetencji;
- g) sposób reprezentowania stowarzyszenia nazewnątrz oraz warunki ważności jego uchwał i pism;
- h) sposób załatwiania sporów, wynikających w obrębie stowarzyszenia;
- i) sposób zaciągania przez stowarzyszenie zobowiązań majątkowych;
- j) sposób zmiany statutu;
- k) warunki lub sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Nadto w statucie musi być uwidoczniony stosunek stowarzyszenia do innych stowarzyszeń lub organizacji, jeżeli ono zamierza podporządkować się im pod względem organizacyjnym lub ideowym.

Art. 20. Władza rejestracyjna może należycie umotywowaną decyzją podanie o rejestrację załatwić odmownie bądź z przyczyn wskazanych w art. 14, bądź z powodu, iż powstanie takiego stowarzyszenia nie odpowiada względom pożytku społecznego, może też swą zgodę na powstanie stowarzyszenia uzależnić od poczynienia zmian w statucie.

Art. 21. Jeżeli władza nie ma zastrzeżeń przeciwko projektowanemu stowarzyszeniu, względnie, gdy zastrzeżenia te zostały w toku instancyj uchylone, władza wpisuje stowarzyszenie do prowadzonego przez siebie rejestru stowarzyszeń. Równocześnie wydaje ona założycielom jeden egzemplarz statutu z odpowiednią adnotacją. Ponadto o fakcie zarejestrowania władza na koszt założycieli ogłasza w Monitorze Polskim.

Od chwili wpisania do rejestru stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną i może obok właściwej nazwy używać dodatku: „stowarzyszenie zarejestrowane“.

Art. 22. Przewidziane w artykule poprzednim wpis do rejestru i ogłoszenie winny w każdym razie obejmować:

- a) nazwę i siedzibę stowarzyszenia, oraz teren działalności;
- b) datę wpisu do rejestru;
- c) cel stowarzyszenia i środki działania;
- d) imiona i nazwiska założycieli;
- e) ewentualne ograniczenia pełnomocnictw zarządu;
- f) czas trwania stowarzyszenia, o ile jest on ograniczony.

Art. 23. W ciągu 2 tygodni od rozpoczęcia działalności stowarzyszenia jego zarząd obowiązany jest podać do wiadomości władzy rejestracyjnej, za pośrednictwem bezpośredniej władzy nadzorczej, skład zarządu oraz miejsce zamieszkania jego członków.

a także adres lokalu stowarzyszenia. To samo dotyczy późniejszych zmian składu zarządu i adresu stowarzyszenia, licząc termin od dokonania zmiany.

Dane co do składu zarządu i adresu stowarzyszenia wciąga się do rejestru.

Art. 24. Postanowienia art. 15 i 16 mają odpowiednie zastosowanie do stowarzyszeń zarejestrowanych, z tą zmianą, iż decyzja o rozwiązaniu stowarzyszenia należy do władzy rejestracyjnej.

Nadto na pisemne żądanie bezpośredniej władzy nadzorczej zarząd stowarzyszenia, pod osobistą odpowiedzialnością każdego z członków zarządu, obowiązany jest złożyć jej nie więcej niż w dwóch egzemplarzach sprawozdanie z działalności oraz rachunkowe stowarzyszenia za ubiegły okres sprawozdawczy, a także udzielać potrzebnych wyjaśnień.

Art. 25. W przypadku zawieszenia działalności lub rozwiązania stowarzyszenia, władza rejestracyjna uczyni odpowiednią adnotację w rejestrze. W miarę potrzeby bezpośrednia władza nadzorcza w tym przypadku zarządzi tymczasowe zabezpieczenie majątku stowarzyszenia, a do prowadzenia spraw niezbędnych, związanych z tym majątkiem, wyznaczy kuratora. Władza rejestracyjna zarządzi likwidację stowarzyszenia po zapadnięciu decyzji ostatecznej o rozwiązaniu, o ile wykonanie decyzji nie zostało wstrzymane.

Art. 26. Jeżeli: 1) liczba członków stowarzyszenia spadnie poniżej 10, lub 2) stowarzyszenie nie posiada przewidzianego statutowo zarządu i niema warunków do jego wyłonienia, względnie nie wyłania w ciągu najmniej rocznego okresu czasu, lub 3) organ ten nie był odnawiany najmniej w ciągu 3 okresów przewidzianego statutowo czasu jego urzędowania, albo też 4) zajdą inne okoliczności, świadczące, że stowarzyszenie faktycznie istnieć przestało, lub że istnienie jego stało się bezprzedmiotowe, — władza rejestracyjna, z własnej inicjatywy, na wniosek wyzna-

czonego w myśl art. 30 kuratora albo na czyjkolwiek wniosek, stwierdzi te okoliczności i zadecyduje likwidację stowarzyszenia.

Art. 27. Majątek stowarzyszenia, rozwiązanego przez władzę, względnie takiego, co do którego władza zadecydowała likwidację na podstawie art. 26, będzie użyty na cel w statucie jego przewidziany. W braku odpowiednich postanowień przeznaczenie majątku określi władza rejestracyjna, uwzględniając cele stowarzyszenia.

Art. 28. Zmiany statutu stowarzyszenia mają być dokonywane trybem dla powstania stowarzyszenia ustalonym. Jeżeli zmiany te dotyczą danych, uwidocz-nionych w rejestrze, powinny być one wciągnięte do rejestru i ogłoszone trybem w art. 21 przewidzianym.

Art. 29. Stowarzyszenie powinno posiadać zarząd, który zastępuje je nazewnątrz tak wobec władz jak i wobec osób trzecich.

Art. 30. W razie braku zarządu, zdolnego do działań prawnych, władza rejestracyjna z własnej inicjatywy lub na żądanie osoby interesowanej, ustanowi kuratora, który zastępuje zarząd na czas potrzebny do usunięcia powyższego braku lub zadecydowania likwidacji. Kuratora, wyznaczonego w myśl art. 25 lub art. 30, władza może w każdym czasie odwołać, wyznaczając w razie potrzeby w jego miejsce inną osobę.

Art. 31. Obowiązkiem zarządu jest zwoływanie walnego zgromadzenia w przypadkach statutem przewidzianych, a w razie braku odpowiednich postanowień, co najmniej raz do roku.

Walne zgromadzenie stanowi najwyższą władzę stowarzyszenia, uprawnioną do decydowania o tych wszystkich sprawach, należących do zakresu działania stowarzyszenia, do których statut nie upoważnił innych jego organów.

Walne zgromadzenie składa się z członków, odpowiadających warunkom statutowo przewidzianym, a w razie braku wskazówek w statucie — ze wszystkich członków, z mocy prawa nie wyłączonych od głosowania.

Art. 32. Zarząd obowiązany jest zwołać walne zgromadzenie, jeżeli tego zażąda określona w statucie ilość członków, lub, w braku odpowiedniego postanowienia, jeżeli tego z podaniem powodów zażąda co najmniej $\frac{1}{10}$ część ogółu członków stowarzyszenia, uprawnionych do głosowania.

W razie nieuczynienia zadość temu żądaniu władza rejestracyjna może upoważnić członków, którzy z żądaniem wystąpili, do zwołania walnego zgromadzenia, tudzież wyznaczyć przewodniczącego zgromadzenia. Na upoważnienie powyższe należy się powołać przy zwołaniu zgromadzenia.

Art. 33. Wpisanie do rejestru, oprócz danych przewidzianych w poprzednich artykułach, podlegają także:

- a) otwarcie upadłości;
- b) otwarcie likwidacji, imiona i nazwiska likwidatorów, zmiany w ich składzie, ukończenie likwidacji, wykreślenie zlikwidowanego stowarzyszenia z rejestru.

Art. 34. Obowiązkiem zarządu jest zgłoszenie do władzy rejestracyjnej oprócz danych, o których mowa w poprzednich artykułach także: o ograniczeniach pełnomocnictw zarządu, o rozwiązaniu się stowarzyszenia na mocy własnej uchwały lub skutkiem upływu terminu, na który zostało utworzone, albo osiągnięcia celu stowarzyszenia o otwarciu likwidacji, oraz imionach i nazwiskach likwidatorów, gdy likwidację zdecydowało stowarzyszenie.

Art. 35. Zgłoszenie: zmian w składzie likwidatorów, ukończenia likwidacji i wniosku o wykreślenie

stowarzyszenia z rejestru jest obowiązkiem likwidatorów.

Wpisanie do rejestru otwarcia upadłości oraz otwarcia likwidacji, zarządzonej przez władzę, a także imion i nazwisk kuratora lub likwidatorów następuje z urzędu.

Art. 36. Rejestry stowarzyszeń są jawne i dostępne dla osób trzecich. Każdemu przysługuje prawo otrzymania uwierzytelnionych odpisów i wyciągów z tych rejestrów.

Art. 37. W razie rozwiązania się stowarzyszenia na skutek własnej uchwały lub upływu terminu, na który zostało utworzone, albo osiągnięcia celu stowarzyszenia i w braku w statucie postanowień co do przeznaczenia majątku stowarzyszenia, względnie co do sposobu likwidacji majątku, ostatnie walne zgromadzenie uchwali przeznaczenie tego majątku.

W braku również takiej uchwały będzie miał analogiczne zastosowanie art. 27.

Art. 38. Likwidatorami stowarzyszenia w przypadku, przewidzianym w art. 37, są członkowie ostatniego zarządu, o ile statut, lub — w braku postanowienia statutu — uchwała ostatniego walnego zgromadzenia, nie postanawiają inaczej.

W innych przypadkach likwidacji likwidatorów wyznacza władza rejestracyjna. Władza ta również może ich odwołać lub na ich prośbę zwolnić, wyznaczając na ich miejsce inne osoby.

Art. 39. Likwidatorowie nie mogą zawierać takich umów i przedsięwziąć takich czynności prawnych, które nie wynikają z potrzeb likwidacji.

Likwidatorowie mają obowiązek starać się o przeprowadzenie likwidacji w jak najkrótszym czasie, dbając przytem, aby masa likwidacyjna możliwie nie uległa uszczupleniu. Jeżeli likwidacja nie zostanie zakończona w ciągu jednego roku od jej postanowienia,

likwidatorowie przedstawia przyczyny tego władzy rejestracyjnej, która bądź uzna je za uzasadnione i odpowiednio przedłuży termin, bądź celem zakończenia likwidacji postąpi w myśl postanowień art. 38 ust. 2.

Art. 40. Prawo zakładania oddziałów służy tylko tym stowarzyszeniom, które w swych statutach przewidują takie uprawnienie i zasady organizacji tych oddziałów.

Art. 41. Kierownictwo oddziału, zakładanego zgodnie z przepisami statutu stowarzyszenia, obowiązane jest zawiadomić o założeniu oddziału powiatową władzę administracji ogólnej miejsca siedziby oddziału, dołączając:

1. egzemplarz statutu stowarzyszenia;
2. dowód zgody centrali stowarzyszenia na powstanie oddziału;
3. wykaz składu osobowego kierownictwa oddziału wraz z jego adresami i
4. adres lokalu, w którym ma się mieścić oddział.

Władza może sprzeciwić się założeniu oddziału w warunkach i na zasadach przewidzianych w art. 13 ust. 1 i art. 14.

Kierownictwo oddziału ma również obowiązek w 2-tygodniowym terminie zawiadomić władzę o każdorazowej zmianie swego składu osobowego, adresu oddziału i statutu stowarzyszenia, licząc termin powyższy od dokonania zmiany względnie od powzięcia o niej wiadomości.

Postanowienia art. 15 i 16 mają odpowiednie zastosowanie do oddziałów stowarzyszenia.

Art. 42. Związki stowarzyszeń lub innych osób prawnych mogą być zakładane przy analogicznem zastosowaniu do nich przepisów niniejszego rozdziału, z tą różnicą, że dla założenia związku wystarczy udział trzech stowarzyszeń względnie osób prawnych.

Art. 43. W stosunku do stowarzyszeń, korzystających z ofiarności publicznej, albo z zapomóg udzielonych im przez władze lub instytucje publiczne, bez względu na cele tych stowarzyszeń, mają zastosowanie następujące postanowienia:

- a) o terminie, miejscu i przedmiocie każdego walnego zgromadzenia obowiązane są zawiadamiać bezpośrednią władzę nadzorczą; dotyczy to również posiedzeń zarządu stowarzyszenia, o ile przedmiotem obrad mają być sprawy, związane z użyciem funduszków uzyskanych w drodze określonej we wstępie niniejszego artykułu;
- b) władza może delegować na ich posiedzenia swego przedstawiciela, upoważnionego do zabierania głosu, żądania informacji od zarządu, komisji rewizyjnej i innych organów stowarzyszenia, i czynienia swych uwag co do gospodarki stowarzyszenia, celowości czynionych wydatków, potrzebnych reform i t. p.; delegatem tym może być zarówno urzędnik władzy rządowej jak i zainteresowanej władzy samorządowej lub instytucji publicznej;
- c) w razie powtarzających się uchybień w gospodarce stowarzyszenia może ono być przez władzę rejestracyjną pozbawione prawa korzystania z ofiarności publicznej lub z zapomóg.

Art. 44. Nadzór władz nad stowarzyszeniami, przewidziany w niniejszym rozdziale, nie narusza uprawnień władz, wynikających z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucyj opiekuńczych.

Art. 45. Bliższe przepisy co do sposobu prowadzenia rejestru, zgłaszania wniosków, formy ogłoszeń, udostępnienia korzystania z rejestru, sposobu postępowania w sprawach rejestracji, oraz co do opłat reje-

stracyjnych a także za odpisy i wyciągi z rejestru, wydaje Minister Spraw Wewnętrznych.

Rozdział IV.

Stowarzyszenia wyższej użyteczności.

Art. 46. Stowarzyszenia, których rozwój jest szczególnie użyteczny dla interesu państwowego lub społecznego Rzeczypospolitej, mogą być uznane za stowarzyszenia wyższej użyteczności.

Art. 47. Uznanie to następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, wydanego na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych postawiony w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Uznaniu towarzyszy nadanie stowarzyszeniu odpowiedniego statutu, regulującego w szczególności byt prawny stowarzyszenia.

Jeżeli stowarzyszenie to było poprzednio zarejestrowane w innym trybie, ma być ono skreślone z dotychczasowego rejestru.

Zmiany statutu odbywają się tym samym trybem co nadanie statutu.

Art. 48. Stowarzyszenie wyższej użyteczności posiada osobowość prawną.

Stowarzyszenie może przyjmować zapisy i darowizny oraz nabywać majątek ruchomy i nieruchomy bez ograniczeń i bez potrzeby uzyskiwania zezwoleń, przewidzianych w przepisach specjalnych, regulujących sprawy zapisów i darowizn oraz nabywania majątku przez osoby fizyczne i prawne.

Art. 49. Minister Spraw Wewnętrznych i Minister Skarbu władni są do udzielania stowarzyszeniom wyższej użyteczności szczególnych ulg i zwolnień w podatkach i opłatach tak państwowych jak komunalnych.

Art. 50. Przewidziane w art. 2 ograniczenia co do udziału w stowarzyszeniach osób nieletnich nie doty-

czą stowarzyszeń wyższej użyteczności, o ile statut sprawę udziału tych osób uregułuje inaczej.

Młodzież szkolna uczestniczyć może w stowarzyszeniach wyższej użyteczności jedynie w oddziałach, zorganizowanych dla niej w obrębie szkół i znajdujących się pod dozorem władz szkolnych.

Art. 51. Uznaniu może towarzyszyć nadanie stowarzyszeniu przywileju wyłączności działania w określonym zakresie na obszarze całego Państwa lub mniejszym, co pociągnie za sobą wyłączenie wszelkich innych stowarzyszeń od wkraczania w ten zakres na odpowiednim obszarze bez względu na ich dotychczasowe uprawnienia i brzmienie statutow.

Art. 52. Nadzór nad stowarzyszeniami wyższej użyteczności sprawuje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 53. Do wykonywania nadzoru władza nadzorcza powoła dla każdego stowarzyszenia specjalnego delegata, uprawnionego do stałej kontroli stowarzyszenia stosownie do instrukcji, jaka będzie dla delegata przez władzę nadzorczą ustalona.

Art. 54. W razie stwierdzenia, że stowarzyszenie wyższej użyteczności nie wypełnia swych zadań lub wypełnia je nienależycie, władza nadzorcza może zawiesić w działalności władze zarządzające stowarzyszenia i ustanowić zarząd przymusowy na czas potrzebny do zwołania walnego zgromadzenia członków, celem przeprowadzenia nowych wyborów władz zarządzających.

Art. 55. W warunkach szczególnych, przewidzianych w statutach stowarzyszeń, jak również w tych przypadkach, kiedy wymaga tego interes Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, stowarzyszenia wyższej użyteczności będą podporządkowane władzom państwowym, przewidzianym w ich statutach.

Art. 56. Gdyby stowarzyszenie wyższej użyteczności straciło rację bytu, Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych postawiony w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami zadecyduje jego rozwiązanie.

W tym przypadku Minister Spraw Wewnętrznych wyznaczy likwidatora (ów) stowarzyszenia.

Gdyby statut stowarzyszenia nie przewidywał przeznaczenia jego majątku na przypadek rozwiązania, zadecyduje o tem Rada Ministrów.

R o z d z i a ł V.

Postanowienia karne.

Art. 57. Niezastosowanie się do zarządzeń władzy nadzorczej, wydanych na podstawie art. 11 ust. 2, art. 15 i 24, jako też przekroczenie postanowień art. 12, 13, 25 ust. 1, art. 41, 43 pkt. a i art. 59 ust. 2 ulega w trybie karno-administracyjnym grzywnie do 500 zł.

R o z d z i a ł VI.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 58. Do stowarzyszeń istniejących w chwili wejścia w życie niniejszego prawa będą miały zastosowanie jego postanowienia.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami drogą rozporządzeń określa bliżej sposoby przystosowania tych stowarzyszeń do wymagań niniejszego prawa, jak również sposoby załatwienia spraw będących w toku postępowania w chwili wejścia w życie niniejszego prawa.

Spółdzielnie, istniejące w chwili wejścia w życie niniejszego prawa, jeżeli uprawiają działalność kulturalną — mają obowiązek w ciągu 3 miesięcy zgłosić powiatowej władzy administracji ogólnej dane, przewidziane w art. 12.

Art. 59. Związki zawodowe, istniejące na podstawie dekretu z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o pracownicznych związkach zawodowych (Dz. P. P. P. Nr. 15, poz. 209), którym władze, w dekreście przewidziane, zezwoliły na wykonywanie statutowej działalności na obszarze całego Państwa, mają prawo swobodnego otwierania swych filij poza terenem, na którym obowiązuje ten dekret, z zachowaniem jedynie przepisów ust. 2 niniejszego artykułu, przyczem zwolnione są przy otwieraniu swych filij od obowiązku dostosowania się do artykułów 2, 12 — 14, 19 — 26, 28, 29, 31 — 42, 45 — 56 niniejszego prawa.

Zarządy centralne związków zawodowych, wymienionych w ust. 1, otwierają swe filje na terenie, na którym nie obowiązuje dekret z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o pracownicznych związkach zawodowych w ten sposób, że o otwarciu filji zawiadamiają w przeciągu 3 dni właściwego inspektora pracy, oraz powiatową władzę administracji ogólnej, właściwą dla miejscowości, w której filję otwarto, przy równoczesnem złożeniu statutu związku centralnego oraz podaniu siedziby filji i każdorazowego jej kierownictwa.

Filje, zarejestrowane w myśl przepisu ust. 2, podlegają odnośnie swej działalności wszystkim pozostałym przepisom niniejszego prawa nie wymienionym w ust. 1.

Art. 60. Unormowane rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 688) stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż“ ma być uważane za „stowarzyszenie wyższej użyteczności“ w znaczeniu niniejszego prawa i podlegać nadal odpowiednim jego postanowieniom.

Art. 61. Przez powiatową władzę administracji ogólnej w znaczeniu niniejszego prawa w powiatach miejskich należy rozumieć starostę grodzkiego, a na

obszarze województwa śląskiego — dyrektora policji; przez wojewódzką władzę administracji ogólnej należy rozumieć także wojewodę śląskiego.

Art. 62. Wykonanie niniejszego prawa i wydanie w tym celu potrzebnych rozporządzeń wykonawczych porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 63. Prawo niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1933 roku.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego prawa tracą moc wszelkie przepisy w przedmiotach niem unormowanych, a w szczególności:

- a) dekret o stowarzyszeniach z dnia 3 stycznia 1919 r. (Dz. P. P. P. Nr. 3, poz. 88);
- b) tymczasowe przepisy o stowarzyszeniach i związkach z dnia 4/17 marca 1906 r., powołane w artykule 1 powyższego dekretu;
- c) rozporządzenie Generalnego Komisarza Ziemi Wschodnich o stowarzyszeniach z dnia 25 września 1919 r. (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 25, poz. 255);
- d) ustawa o prawie stowarzyszania się z dnia 15 listopada 1867 r. (Dz. u. p. austr. Nr. 134);
- e) ustawa o stowarzyszeniach z dnia 19 kwietnia 1908 r. (Dz. ust. Rzeszy Niem. str. 151);
- f) przepisy kodeksu cywilnego Rzeszy Niem., o ile odnoszą się do stowarzyszeń, uregulowanych niniejszem prawem;
- g) ustawa z dnia 3 grudnia 1924 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień o pracowni-
czych związkach zawodowych, względnie o stowarzyszeniach, a mianowicie postanowień dotyczących zrzeszania się pracowników państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 114, poz. 1012);

- h) przepis pkt. c) art. 22 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 726) co do rejestracji towarzystw i legalizacji ich statutów;
- i) ustawa z dnia 4 lipca 1923 r. w sprawie zakładania filij przez związki zawodowe na terenie działania austriackiej ustawy o stowarzyszeniach z dn. 15 listopada 1867 r. (austr. Dz. Ust. Nr. 134), oraz rozporządzenia komisarza generalnego Ziem Wschodnich z dnia 25 września 1919 r. (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr. 25, poz. 255) (Dz. U. R. P. Nr. 76, poz. 594).

Przepisy niniejszego prawa nie naruszają w niczem postanowień, zawartych w umowach międzynarodowych.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*

Minister Spraw Wojskowych: *J. Piłsudski*

Minister Skarbu: *Wł. Zawadzki*

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego: *J. Jędrzejewicz*

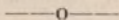
Minister Rolnictwa i Reform Rolnych: *Sew. Ludkiewicz*

Minister Przemysłu i Handlu: *Zarzycki*

Kierownik Ministerstwa Komunikacji: *M. Butkiewicz*

Minister Opieki Społecznej: *Hubicki*

Minister Poczty i Telegrafów: *Boerner*.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 10 grudnia 1932 r.

o rejestracji stowarzyszeń.

(Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 963, z dnia 28. XII. 1932 r.)

Na podstawie art. 45 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 808) zarządzam co następuje:

§ 1. Przewidziany w art. 21 prawa o stowarzyszeniach rejestr stowarzyszeń ma być prowadzony przez wojewódzką władzę administracji ogólnej, właściwą dla miejsca siedziby stowarzyszenia, jako władzę rejestracyjną, według wzoru dołączonego jako załącznik Nr. 1 do niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Każde stowarzyszenie otrzymuje w rejestrze kolejny numer bieżący.

Dla wpisów przeznacza się co najmniej dwie przyległe stronicie rejestru.

§ 3. Wpis następuje na podstawie zarządzenia władzy rejestracyjnej.

Wnioski do rejestru zgłaszane być winny w formie pisemnej.

Gdy wpis lub wykreślenie następuje z urzędu, należy o tem zaznaczyć w rubryce uwag.

§ 4. Rejestr stowarzyszeń zawiera 6 rubryk. Do poszczególnych rubryk wciągane są wpisy według ich rodzaju, zgodnie z oznaczeniem przedmiotu w nagłów-

kach rubryk. W rubryce „Dane statutowe. Zmiany statutu“, wciągana jest szczegółowa treść tych danych, które w myśl prawa o stowarzyszeniach podlegają obowiązkowemu wpisowi do rejestru. O zmianach statutu, które nie dotyczą powyższych danych, zamieszcza się tylko ogólnikową adnotację, iż statut uległ zmianie, ze wskazaniem daty i liczby decyzji.

§ 5. Zmiany lub wykreślenia wpisów winny być umieszczone w tej rubryce, w której wpis się znajduje. Wpisy lub części ich, które straciły znaczenie na skutek późniejszych wpisów, lub adnotacyj, wykreśla się przez ich podkreślenie czerwonym atramentem.

W odpisach z rejestrów należy czerwono podkreślone wpisy tylko wtedy uwzględnić, jeżeli się tego żąda, lub gdy stosownie do okoliczności jest to potrzebne.

§ 6. Dla każdego zarejestrowanego stowarzyszenia należy założyć osobne akta, które należy zaopatrzyć nazwą stowarzyszenia i liczbą, pod którą stowarzyszenie jest wciągnięte do rejestru. W aktach przechowuje się wszystkie pisma i dowody, dotyczące danego stowarzyszenia.

§ 7. Przewidziane w art. 21 prawa o stowarzyszeniach ogłoszenia o zarejestrowaniu stowarzyszenia skutecznie być mają według wzoru dołączonego jako załącznik Nr. 2 do niniejszego rozporządzenia.

§ 8. Rejestry stowarzyszeń mogą być przeglądane przez osoby interesowane w godzinach wyznaczonych do przyjęć interesantów.

§ 9. Powiatowa władza administracji ogólnej obowiązana jest otrzymać podanie o zarejestrowanie stowarzyszenia (art. 19 prawa o stowarzyszeniach) przedstawić wojewódzkiej władzy administracji ogólnej wraz ze swą opinią.

§ 10. Wysokość opłaty za ogłoszenie o rejestracji, przewidziane w art. 21, ustanawia się na zł 30, a za ogłoszenie o zmianie statutu, przewidziane w art. 28 — na zł 20.

Co do wysokości opłat za odpisy i wyciągi z rejestru mają zastosowanie odpowiednie postanowienia ustawy o opłatach stemplowych.

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1933 r.

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

— o —

Załączniki do rozp. Min. Spraw. Wewnętrznych
z dn. 10 grudnia (poz. 963).

Załącznik Nr. 1.
(wzór rejestru stowarzyszeń)

Rejestr stowarzyszeń i związków

Nr.

Nazwa Stowarzyszenia lub Związku

Data wpisu do
rejestru imiona
i nazwiska zało-
życieli, siedziba
i adres stowa-
rzyszenia (art.
22, 23 prawa
o stowarzysze-
niach)

Dane statutowe.
Zmiany statutu.
(art. 22, 28 pra-
wa o stow., § 4
rozporz. wykon.)

Ograniczenie dzia-
łalności stowarzy-
szenia: zawieszenie
(art. 25 pr. o st.),
ustanowienie kura-
tora (art. 25, 30 pr.
o st.), upadłość (art.
33 pr. o st.), ogra-
niczenie pełnomoc-
nictw zarządu (art.
22 p e) pr. o st.),
pozbawienie prawa
korzystania z ofiar-
ności publ. lub za-
pomóg (art. 43 pr.
o st.).

Rozwiązanie
(art. 25 pr. o st.),
likwidacja, wy-
kreślenie z reje-
stru (art. 33 p
b) prawa o st.).

Skład zarządu
(art. 23 prawa
o st.).

Uwagi

Załącznik Nr. 2.

(wzór ogłoszenia o wciągnięciu
stowarzyszenia do rejestru)

Na zasadzie postanowienia Wojewody (Komisarza Rządu m. st. Warszawy)..... z dn..... 19.....

Nr..... wciągnięto w dn..... 19..... r. do rejestru stowarzyszeń.....

Urzędu Wojewódzkiego (Komisarjatu Rządu m. st. Warszawy) pod Nr..... stowarzyszenie pod

nazwą..... z siedzibą w..... Teren działalności.....

Cel stowarzyszenia..... Środki działania.....

Imiona i nazwiska założycieli.....

Ewentualne ograniczenia pełnomocnictw zarządu.....

Czas trwania stowarzyszenia.....

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 17 grudnia 1932 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości i Opieki Społecznej o przystosowaniu stowarzyszeń i spraw będących w toku do przepisów prawa o stowarzyszeniach.

(Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 964, z dnia 28. XII. 1932 r.)

Na podstawie art. 58 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 808) zarządza się co następuje:

§ 1. Stowarzyszenia i związki stowarzyszeń, istniejące prawnie w chwili wejścia w życie prawa o stowarzyszeniach, opierają nadal swój byt prawny na ostatniej decyzji, wydanej co do zatwierdzenia (rejestracji stowarzyszenia na podstawie przepisów dotychczasowych przez właściwą władzę bądź administracyjną, bądź sądową.

Pozatem do stowarzyszeń, o których mowa w ust. 1, będą stosowane odpowiednie postanowienia prawa o stowarzyszeniach, a w szczególności: do stowarzyszeń nie posiadających osobowości prawnej — postanowienia o stowarzyszeniach zwykłych, a do stowarzyszeń, posiadających osobowość prawną — postanowienia o stowarzyszeniach zarejestrowanych, ze zmianami, przewidzianymi w niniejszym rozporządzeniu.

§ 2. Wpisy do rejestru, przewidziane w prawie o stowarzyszeniach, nie dotyczące zmiany statutu, będą

czynione w rejestrach dotychczasowych, prowadzonych przez władze administracji ogólnej, o tyle tylko, o ile rejestr dawny zawiera odpowiednie rubryki. Dane, nieprzewidziane w tych rubrykach będą uwidocznione w aktach, dotyczących stowarzyszenia.

Tak samo w aktach tylko będą uwidocznione dane co do tych stowarzyszeń, dla których rejestry nie były prowadzone.

W razie zmiany statutu stowarzyszenie musi być zarejestrowane ponownie według przepisów prawa o stowarzyszeniach.

§ 3. Istniejące w województwach poznańskim, pomorskim i górnośląskiej części województwa śląskiego stowarzyszenia, które w myśl przepisów dotychczasowych nie były wciągnięte do rejestrów sądowych, winny do dnia 31 grudnia 1933 r. zgłosić swoje istnienie w myśl wymagań art. 12 prawa o stowarzyszeniach.

Po otrzymaniu wspomnianego w ust. 1 zgłoszenia władza ustosunkuje się do niego według art. 13 i 14 tegoż prawa.

Stowarzyszenia, które nie zastosują się do postanowienia ust. 1 niniejszego paragrafu, będą uważane za rozwiązane z mocy prawa, z zastrzeżeniem postanowień § 7 niniejszego rozporządzenia.

§ 4. W województwach poznańskim, pomorskim i górnośląskiej części województwa śląskiego z chwilą wejścia w życie prawa o stowarzyszeniach ustaje właściwość dotychczasowych sądów rejestrowych w zakresie wpisywania do rejestru sądowego stowarzyszeń nowopowstających oraz zmian statutów stowarzyszeń istniejących.

Sądy te natomiast zachowują w dalszym ciągu swoją właściwość w zakresie przechowywania istniejących rejestrów, dokonywania w nich wszelkich innych wpi-

sów, przewidzianych przepisami prawa o stowarzyszeniach, tudzież — wydawania odpisów, wyciągów i okazywania rejestrów.

Celem zmiany statutu stowarzyszenia, wciągniętego do rejestru sądowego, musi być ono zarejestrowane ponownie według przepisów prawa o stowarzyszeniach i przez władze w tem prawie przewidziane. Po zarejestrowaniu takiego stowarzyszenia władza rejestracyjna zawiadamia o tem dotychczasowy sąd rejestrowy, który na podstawie tego zawiadomienia skreśla stowarzyszenie ze swego rejestru.

Sądy rejestrowe będą udzielać władzom właściwym według prawa o stowarzyszeniach potrzebnych im danych z prowadzonego przez siebie rejestru i odpowiednich akt.

§ 5. Sprawy z zakresu działania prawa o stowarzyszeniach, niezakończone w I instancji, mają być załatwione na podstawie przepisów tego prawa i przez władze w niem przewidziane.

W tym celu władze administracji ogólnej, w których załatwieniu sprawy te znajdują się, wezwą strony do odpowiedniego uzupełnienia ich podań i stosownie do wyniku takiego uzupełnienia skierują akta do władz właściwych według przepisów prawa o stowarzyszeniach.

Sprawy o rejestrację, niezakończony w I instancji przez sądy rejestrowe, sądy te niezwłocznie przekażą władzom rejestracyjnym, właściwym w myśl prawa o stowarzyszeniach. Władze te z nadesłanemi sprawami postąpią stosownie do postanowienia ust. 2 niniejszego paragrafu.

§ 6. Sprawy, będące w toku załatwienia w instancji II (odwoławczej) mają być załatwione na podstawie przepisów dotychczasowych.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze nie ogranicza praw, przyznanych stowarzyszeniom na podstawie Polsko-Niemieckiej Konwencji Górno-Śląskiej, zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 r.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1933 r.

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

Minister Sprawiedliwości: *Czesław Michałowski*

Minister Opieki Społecznej: *Hubicki*

—o—

Okólnik Nr. 160
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
z dnia 28 grudnia 1932 r.

Nadzór nad stowarzyszeniami

Do

*P. P. Wojewodów i Komisarza Rządu
m. st. Warszawy.*

Powód i cel okólnika.

Zbliżające się wejście w życie z dniem 1 stycznia 1933 r. nowego prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. R. P. 1932 r. Nr. 94 poz. 808) wymaga udzielenia władzom, powołanym do jego stosowania odpowiednich wytycznych postępowania dla uniknięcia istotnych rozbieżności, a to tem bardziej, że prawo to powoduje na niektórych obszarach dość znaczne zmiany w dotychczasowych kompetencjach władz, przyznając odpowiednie uprawnienia w zakresie stowarzyszeń, związków zawodowych i spółdzielni, władzom, które dotąd z temi sprawami nie miały do czynienia.

**Kompetencje powiatowych władz administracji
ogólnej.**

Znacznemu rozszerzeniu ulegają kompetencje powiatowych władz administracyjnych (starostw powiatowych, starostw grodzkich, dyrektorów policji), jako bezpośredniej władzy nadzorczej. Władza ta staje się nie tylko pełnoprawną władzą I instancji, powołaną do wydania zakazu założenia i do rozwiązywania stowarzyszeń zwykłych oraz oddziałów stowarzyszeń za-

rejestrowanych (art. 12, 13, 14, 16 i 41), a także do zakazu uprawiania przez spółdzielnie działalności kulturalnej (art. 11 ust.) ale również — do sprawowania kontroli zarówno nad wspomnianymi zrzeszeniami i związkami zawodowymi, pracowniczymi oraz stowarzyszeniami zarejestrowanymi (art. 11, ust. 1 i 2, art. 15, 24, 41 i 43), a nadto — władzą powołaną do opinjowania i wnioskowania w zakresie rejestracji i rozwiązywania stowarzyszeń, powstających drogą wpisu do rejestru (art. 19 i art. 24 ust. 1) oraz co do rozwiązywania spółdzielni i związków zawodowych (art. 17), wreszcie władzą powołaną do stosowania środków prewencyjnych i represyjnych w formie: upomnienia, żądania usunięcia uchybień lub stanu zagrażającego, a także do czasowego zawieszenia działalności wszystkich tych zrzeszeń (art. 16, 17 i 24 ust. 1).

Nadto powiatowa władza administracji ogólnej zostaje upoważnioną do niezbędnych zarządzeń, mających na celu tymczasową ochronę majątku stowarzyszenia (art. 25).

Przesłanki powyższych kompetencji.

Przyznanie tych kompetencji podyktowane było względami na konieczność terenowego zbliżenia władz do nadzorowanych przez nie stowarzyszeń, aby zapewnić tem zgodność wydawanych zarządzeń z wymogami życia. Okoliczność ta natomiast nie może być tłumaczona, jako skutek niedoceniania przez władze naczelne doniosłości dla życia stowarzyszeń tych środków, w jakie zostały wyposażone władze powiatowe. To też użycie tych środków, przez władze musi towarzyszyć pełne poczucie odpowiedzialności ich w każdym wypadku wydawania zarządzeń.

Konieczność dostosowania środków do warunków.

Przechodząc do bliższego omówienia wytycznych postępowania władz w sprawie stowarzyszeń i związków zaznacza się, że stosunkowo znaczna rozpiętość

środków oddziaływania administracji na stowarzyszenia jest wynikiem dość znacznej różnicy warunków zarówno bezpieczeństwa, jak i kulturalnych oraz ogólnie społecznych, istniejących na poszczególnych obszarach naszego Państwa. Nie wynika stąd jednak, aby myślą przewodnią tego prawa było wykorzystywanie uprawnień, które ono daje, w szerokim zakresie na wszystkich tych obszarach. Wprost przeciwnie, przy stosowaniu go w praktyce należy się ograniczyć do środków najniezbędniejszych, których warunki każdego poszczególnego obszaru i każdego poszczególnego wypadku będą wymagały.

Zasadniczy stosunek do prawa zrzeszania się.

Intencje Rządu, nietylko nie idą w kierunku ograniczenia życia zrzeszeń dobrowolnych, jako czynnika wysoce użytecznego dla Państwa i społeczeństwa, ale zdążają właśnie do pobudzenia energii społecznej, znajdującej ujście w życiu stowarzyszeniowym. W tym celu nowe prawo wprowadza pewną gradację stowarzyszeń, aby zapewnić najużyteczniejszym z nich możliwie najszersze środki do realizowania ich celów.

Powody zakresu kontroli i wytyczne jej stosowania.

Środki kontroli życia stowarzyszeń, przewidziane w nowym prawie, bynajmniej nie mają na względzie ograniczenia ich samodzielności lub skrępowania ich działalności, a przede wszystkim — danie wyrazu zasadzie, że życie stowarzyszeniowe, nie stanowiąc sfery stosunków wyłącznie prywatnych, a dziedzinę życia społecznego, nie może być zamknięte wobec Państwa, jako najwyższej trwałej formy organizacji społecznej, i nie ma powodu ukrywać się przed Państwem, skoro nie jest skierowane przeciwko niemu. Odbicie tego samego poglądu znajduje się także w art. 165 K. K., zakazującym związków, których istnienie, ustrój lub cel ma pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej, przez co należy rozumieć także zakaz ukrywania dzia-

łałości stowarzyszenia, gdyż jego cel istotny ujawnia się dopiero w tej działalności. Poza tem zapewnienie drogą ustawy możliwości odpowiedniej kontroli życia stowarzyszeń już przez samą możliwość tej kontroli powinno oddziaływać dodatnio na sposób pracy stowarzyszeń, zapobiegając możliwym nadużyciom. Kontrola tego życia przez władze państwowe jest uzasadniona w tym zakresie, w jakim nie może być zapewniona, albo nie może być skuteczna, w razie pozostawienia jej innym czynnikom.

Ogólne powody ogólnego stosowania środków kontroli.

Z drugiej strony należy sobie zdać sprawę, że faktyczne wykonywanie jawnej kontroli w tej lub innej formie jest nieodłączne od sprawienia pewnej przykrości kontrolowanemu, który doszukuje się w tym akcie braku zaufania do siebie. Stopnie tej przykrości przy różnych formach kontroli są różne. Jedną z najprzykrzejszych form jest, zwłaszcza dla zrzeszeń ściślejszych, widomy udział przedstawiciela władzy w zebraniach stowarzyszeń. Tę formę kontroli przewiduje w art. 43 tylko w zakresie używania przez stowarzyszenie funduszy publicznych, t. zn. pochodzących z zewnątrz. Poza tem żądanie informacji i sprawozdań w myśl art. 11 ust. 2, art. 15 i 24 ust. 2, zależnie od środowiska i stosunków może budzić mniejsze lub większe niezadowolenie stowarzyszeń.

Podmiotowe kryteria kontroli.

Dlatego licząc się z panującymi w naszym społeczeństwie nastrojami, powodowanymi w pewnej mierze także niedostatecznem uspołecznieniem, należy w wykonywaniu prawa kontroli ograniczać się w przyszłości z reguły do wypadków, kiedy kontrola taka będzie poddyktowana istotnym interesem Państwa, (art. 11, ust. 2, art. 15 i 24 ust. 2) lub ważniejszym interesem społecznym (art. 43), a w szczególności, gdy zachodzą objawy

zewewnętrzne wskazujące na potrzeby kontroli, (np. niedozwolone uchwały są publikowane w prasie, opinia publiczna mówi o nadużyciach popełnianych w stowarzyszeniu i t. p.). Poza tem wykonywanie poruczonych administracji przez ustawę czynności, jak n. p. z art. 26, art. 32, ust. 2, może wymagać stwierdzenia okoliczności, miarodajnych dla powzięcia decyzji, drogą zażądania potrzebnych informacji, lub wglądu w akta stowarzyszenia.

Przedmiotowe kryteria kontroli.

Co do kryteriów przedmiotowych, które muszą być uwzględnione przy wykonywaniu kontroli należy zauważyć, co następuje:

Jakkolwiek życie stowarzyszeniowe nigdy nie stanowi sfery ściśle prywatnej, to jednak w pewnych typach stowarzyszeń może znacznie do tej sfery się zbliżać. N. p. życie klubów towarzyskich, łączących bardzo ograniczone koło osób, życie towarzyskie w Świątlicach zakładanych przy spółdzielniach mieszkaniowych dla członków spółdzielni i ich rodzin i t. p., w znacznej mierze zbliża się do sfery życia towarzyskiego prywatnego. To też wkraczanie władz nadzorczych nad stowarzyszeniami w tę dziedzinę życia z reguły należy uznać za niepożądane.

Biorąc za miarę potrzeby kontroli stowarzyszeń stopień społecznego zainteresowania nimi ze względu za zasięg ich wpływów, należy zauważyć, że stowarzyszenia zwykle, wymagają kontroli takiej w mniejszym stopniu niż inne.

Tajemnica informacji, uzyskanych przy sposobności kontroli.

Informacje, uzyskane przy sposobności kontroli, oczywiście nie mogą wyjść poza obręb urzędu. Dotyczy to także informacji, zaczerpniętych z listy członków stowarzyszenia lub związku zawodowego (art. 15, ust. 2).

Kierunek i charakter nadzoru państwowego.

Należy z naciskiem zaznaczyć, że przesłanką nadzoru państwowego nad stowarzyszeniami jest zainteresowanie nimi ze stanowiska szeroko pojętego interesu Państwa i społeczeństwa. W sprzeczności z tem interesem bynajmniej nie pozostaje naturalne ścieranie się poszczególnych ugrupowań i innych czynników życia społecznego na tle realnych potrzeb życiowych. Dlatego uprawnienia P. P. Wojewodów i Starostów, płynące z prawa o stowarzyszeniach, oczywiście nie mogą być wykorzystywane na rzecz poszczególnych czynników tego życia. Pewne niebezpieczeństwo w tym kierunku może zachodzić z tego powodu, że Panowie obok swych funkcyj bezpośrednich, jako przedstawiciele centralnych władz państwowych, sprawują funkcje administracji samorządowej, a nieraz także biorą udział w administracji różnych instytucyj o charakterze lokalnym. Otóż tego rodzaju funkcje nie mogą ani być brane przez Panów pod uwagę przy zasięganin informacji o wewnętrznem życiu stowarzyszeń, ani być punktem wyjścia dla przeciwdziałania dozwolonej ich działalności, w szczególności w zakresie krytyki, czy to gospodarki, czy polityki personalnej, prowadzonej przez samorządy lub instytucje.

Nadzór nad spółdzielniami i związkami zawodowymi pracownikami.

Przy wykonywaniu czynności nadzorczej nad spółdzielniami i związkami zawodowymi pracownikami (art. 11, 15, 17 i 59) należy stale mieć na względzie, że nadzór ten nie może wkraczać: w stosunku do spółdzielni — w dziedzinę działalności czysto gospodarczej i zarobkowej, zaś w stosunku do związków zawodowych — w dziedzinę działalności zawodowo-ekonomicznej, ponieważ nadzór w tym kierunku należy do resortowo właściwych władz nadzorczych. Natomiast

właściwy kierunek nadzoru dla władz administracji ogólnej wskazuje postanowienie art. 17, utrzymane w granicach właściwej kompetencji władz administracji ogólnej.

Przeznaczenie stowarzyszeń zwykłych i stosunek do nich.

Co do ustosunkowania się władz administracyjnych do kwestji wyboru typu stowarzyszenia przez osoby, zamierzające się zrzeszyć, należy poza ograniczeniami, wynikającymi z ustawy, w szczególności z jej art. 18, i poza wnioskami, które nasuwają się w związku z wyżej zamieszczonemi uwagami o kontroli stowarzyszeń zauważyć, że typ stowarzyszeń zwykłych jest przeznaczony dla wszystkich tych stowarzyszeń, które obliczone są na węższy zasięg, i ze względu na rodzaj lub warunki swej działalności, bądź nie potrzebują osobowości prawnej wogóle, bądź nie koniecznie jej potrzebują przynajmniej w pierwszym okresie tej działalności. Zresztą w stowarzyszeniach tych mogą łączyć się osoby, zamieszkałe na obszarze różnych, chociażby nawet znacznie oddalonych, okręgów administracyjnych, gdyż pod tym względem prawo o stowarzyszeniach nie zawiera ograniczeń, pod warunkiem jednak, że w poszczególnych miejscowościach nie będą tworzone oddziały takiego stowarzyszenia.

Ponieważ powstawanie stowarzyszeń zwykłych według myśli przewodniej ustawodawcy powinno być szczególnie ułatwione, dając ujście elementarnym potrzebom w zakresie zrzeszania się ludności, przeto nie jest wskazane, aby władze wykorzystywały czterotygodniowy termin pozostawiony im według art. 13, ust. 1 na zajęcie stanowiska, a to tem bardziej, że szybkie ustosunkowanie się do zakładanego stowarzyszenia nie powinno nastroczać władzy szczególnych trudności w przeciętnych warunkach administracji lokalnej.

Motywowanie decyzyj.

Przy wydawaniu decyzyj, mających istotne znaczenie dla bytu stowarzyszeń, związków i spółdzielni (art. 14, 16, 17, 20, 24, ust. 1, art. 41. ust. 2 i 4, art. 45, pkt. c) należy zwracać szczególną uwagę na należyte motywowanie tych decyzyj. Łatwość należytego umotywowania, a więc uzasadnienia decyzyj zarówno pod względem prawnym jak faktycznym, jeżeli nie jest ona wynikiem wyraźnego i kategorycznego postanowienia ustawy, które nie wymaga bliższego uzasadnienia faktycznego, — będzie dla władz powołanych do wydawania uzasadnienia tych decyzyj, sprawdzianem słusznego załatwienia sprawy w swoim zakresie, natomiast dla stron, władz w toku instancyj przelożonych i sądów uzasadnienia te będą środkiem kontroli administracji, czy z funkcyj swych, poruczonych jej ustawą, wywiązuje się należycie.

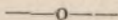
Uwagi końcowe.

Te ogólne wytyczne co do stosowania nowego prawa uważam za konieczne podać już obecnie władzom podległym, zanim wątpliwości, które mogą się wyłonić podczas jego praktycznego stosowania, nie wykażą, potrzeby uzupełnienia tych wskazówek.

Inne możliwe wątpliwości uchylą postanowienia rozporządzeń wykonawczych, które niebawem ukażą się w Dzienniku Ustaw.

Uchylenie poprzednich okólników.

Równocześnie uchylam następujące poprzednie okólniki w zakresie stowarzyszeń i Związków. Okólnik nr. 737/1919 r. (Zb. Zarz. M. S. Wewn. str. 1475); nr. 6/1923 r. (Zb. Zarz. M. S. Wewn. str. 1482); nr. 107/1923 r. (Zb. Zarz. M. S. Wewn. str. 1482-85); nr. 92/1924 r. (Zb. Zarz. M. S. Wewn. str. 1484); pismo okólne nr. AA 2516/5 z 4. VI. 1929 r. (Zb. Zarz. M. S. Wewn. str. 1484-85); okólnik nr. 225/1929 r. (Zb. Zarz. M. S. Wewn. str. 1485).

Okólnik Nr. 3.
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Nr. AA. 5 b—8
z dnia 17 stycznia 1953 r.
Załatwianie spraw stowarzyszeniowych.

Do

*Panów Wojewodów (wszystkich) i Pana
Komisarza Rządu m. st. Warszawy.*

Cel okólnika: wskazówki techniczne.

Nawiązując do rozporządzeń wykonawczych, ogłoszonych w N-rze 116 Dziennika Ustaw z roku 1952 pod pozycjami: 963 i 964, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w związku z wejściem w życie prawa o stowarzyszeniach udziela następujących wskazówek technicznych.

Tok instancyj.

Przepisy prawa o stowarzyszeniach nie regulują kwestji administracyjnego toku instancyj w tych sprawach, o istnieniu którego to toku jest tylko jedna wzmianka w art. 21-ym. Regulowanie tej kwestji w prawie o stowarzyszeniach było zbędne, skoro ustawodawca nie zamierzał dla spraw stowarzyszeń wprowadzać zmian w ogólnych przepisach postępowania administracyjnego (rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 22 marca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).
Dlatego w tych sprawach co do odwołań miarodajne
są postanowienia art. 82 i nast. post. admin.

Objaśnienie o prawie odwołania.

Skutkiem tego władza zarówno powiatowa, jak
wojewódzka, wydając w I instancji bądź decyzję za-
łatwiającą odmownie wniosek strony, bądź też decyzję,
powziętą czy to z własnej inicjatywy, czy na wniosek
osób trzecich, naruszającą prawo lub prawnie chroniony
interes, obowiązana jest po myśli postanowień ust. 1
art. 75 i ust. 1 art. 76 post. admin. zamieścić odpowied-
nie objaśnienie o przysługującym prawie odwołania.

Objaśnienie o możliwości skargi.

Decyzje odmowne, wydane w II instancji, jako osta-
teczne, powinny być zaopatrzone objaśnieniem, o któ-
rem mowa w ust. 2 art. 76 post. admin.

Postępowanie rejestracyjne.

Przy pierwotnej rejestracji stowarzyszenia lub
przy zmianach statutu należy stosować następujący
tryb postępowania.

Po rozpatrzeniu zgłoszonego statutu (względnie
zmian) i ocenie, iż niema przeszkód do rejestracji, na-
leży powziąć decyzję o zarejestrowaniu i powiadomić
o tem stronę, równocześnie wzywając ją do uiszczenia
opłaty za ogłoszenie w Monitorze, należnej w myśl § 10
rozp. z dnia 10 grudnia 1932 (poz. 965) oraz informu-
jąc o sposobie tego uiszczenia. Wpłata będzie się od-
bywać za pośrednictwem P. K. O. na konto czekowe
730, drogą blankietu nadawczego, w którym ma być
wskazane przeznaczenie wpłacanej kwoty: „opłata za
ogłoszenie rejestracji (wzgl. o zmianie statutu) stowa-
rzyszenia pod nazwą przez Urząd Woje-
wódzki“ Dowód wpłaty (odcinek blankie-
tu nadawczego) musi być dostarczony władzy rejestra-

cyjnej. Po otrzymaniu go władza wpisze stowarzyszenie (wzgl. zmiany statutu) do rejestru i zaopatrzy 2 egz. statutu w odpowiednią adnotację o zarejestrowaniu (art. 21 i 28), traktując je jako oryginały, z których jeden wydaje stronie, a drugi zatrzyma w aktach Stowarzyszenia. Równocześnie po wypełnieniu odpowiedniego blankietu ogłoszenia o rejestracji (blankiety te obowiązała się dostarczyć urzędowi wojewódzkim administracja Monitora Polskiego) władza odesła go do Monitora.

Adnotacja na egzemplarzach statutu.

Adnotacja na statucie (art. 21) powinna być uczyniona według następującego wzoru: „Na mocy decyzji Wojewody z dnia 19 . . r. Nr. wydanej na podstawie art. 21 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1952 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 808) wpisano do rejestru stowarzyszeń i związków Urzędu Wojewódzkiego pod Nr. stowarzyszenie (związek) pod nazwą
(miasto wojewódzkie), dnia 19 . . . r.
(pieczęć)
(podpis wojewody lub upoważnionego urzędnika)“.

Pozostałe egzemplarze statutu.

Pozostałe egzemplarze statutu traktuje się w miarę potrzeby jako odpisy, udzielając jednego z nich do użytku bezpośredniej władzy nadzorczej nad stowarzyszeniem (starosta, dyrektor policji).

Zarządzenia o odpisach.

Postanowienie § 3 rozporządzenia z dnia 10 grudnia 1952 r. o rejestracji stowarzyszeń o tem, iż wpis następuje na podstawie zarządzenia władzy rejestracyjnej, należy rozumieć jako stwierdzenie, iż wpisywanie to nie ma charakteru czynności mechanicznej. Do każdego wpisu zaproponowanego przez czynniki

zewewnętrzne musi władza ustosunkować się, oceniając czy zgłoszony wniosek ze względu na obowiązujące przepisy podlega pozytywnemu załatwieniu.

Co do formy tych „zarządzeń“ należy zauważyć, iż nie można im stawiać wszystkich wymogów z ust. 1 art. 75, post. admin., zwłaszcza, że z prawa o stowarzyszeniach nie wynika obowiązek doręczania niektórych z nich stronom. Np. przy wciąganiu do rejestru danych co do składu zarządu i adresu stowarzyszenia w myśl ust. 2 art. 23 o „zarządzeniu“ w tym względzie nie trzeba nikogo zawiadamiać. W takich wypadkach zarządzenie może ograniczyć się do zamieszczenia na wniosku (na informacji przewidzianej w ust. 1 art. 23), krótkiej adnotacji: „wciągnąć do rejestru“, zaopatrzonej datą i podpisem władzy decydującej.

Założenie rejestrów.

Celem ułatwienia Urzędowi Wojewódzkim założenia rejestrów i zapewnienia ich jednolitości (wymiar rejestru, odpowiednia szerokość poszczególnych rubryk) Ministerstwo we własnym zakresie zamawia wydrukowanie potrzebnych arkuszy rejestrowych, które roześle Urzędowi Wojewódzkim.

Wpisy do rejestru.

Wypełnianie poszczególnych rubryk rejestru ma się odbywać zgodnie z treścią w nagłówkach ich oznaczoną. Wpisy uzupełniające powinny być zaopatrzone w poszczególnych rubrykach datą wpisu i wzmianką, powołującą zarządzenie, na mocy którego wpis nastąpił, jak następuje:

„Wpisano do rejestru dn. 19 . . . na mocy zarządzenia z dn. 19 . . . r.“

Prowadzenie ewidencji stowarzyszeń.

W związku z zapytaniem niektórych urzędów wojewódzkich, czy niezależnie od rejestru należy zapro-

wadzić, względnie utrzymać w dalszym ciągu, ewidencje stowarzyszeń, prowadzone dotychczas w niektórych w urzędach w formie kartotek itp., Ministerstwo Spraw Wewnętrznych informuje, iż pozostawia unormowanie tej kwestji Panom Wojewodom (P. Komisarzowi Rządu) w zależności od ujawnionych potrzeb poszczególnych urzędów wojewódzkich i starostw, a to ze względu na znaczne różnice potrzeb w tym zakresie na poszczególnych terenach (znaczne różnice co do ilości stowarzyszeń i natężenie ruchu stowarzyszeniowego).

Tak samo przedstawia się kwestja prowadzenia ewidencji stowarzyszeń zwykłych.

Żądanie informacji od sądów rejestrowych.

Pozostawienie dotychczasowym sądom rejestrowym niektórych obowiązków, wymienianych w § 4 rozp. z dnia 17 grudnia 1932 r. (poz. 964), ma charakter zarządzenia przejściowego, obliczonego na uniknięcie trudności technicznych, któreby się wyłoniły w razie przejścia tych rejestrów i akt przez Urzędy Wojewódzkie z kilkudziesięciu sądów grodzkich. Ministerstwo Sprawiedliwości zgodziło się na takie uregulowanie sprawy pod warunkiem jednak, że władze administracji ogólnej nie będą obciążać sądów mało uzasadnioną korespondencją z tego tytułu. Należy wobec tego wszystkie sprawy związane z temi rejestrami, które mogą być załatwione drogą bezpośredniego zapoznania się z rejestrem przez władze administracji ogólnej (delegowanie w tym celu urzędników odpowiednich starostw lub urzędów wojewódzkich) załatwiać w tej drodze, aby uniknąć w ten sposób potrzeby pisemnego komunikowania się z temi sądami.

PRZEPISY PRAWNE O ZGROMADZENIACH

Na mocy art. 44 Konstytucji ogłaszam ustawę następującej treści:

U S T A W A

z dnia 11 marca 1932 r.

o zgromadzeniach.

(Dz. U. R. P. Nr. 48, poz. 450, z dnia 7 czerwca 1932 r.)

R o z d z i a ł I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. (1) Zgromadzenia dzielą się na:

- a) zgromadzenia publiczne oraz
- b) zgromadzenia niepubliczne, czyli zebrania.

(2) Wszędzie, gdzie ustawa niniejsza mówi o zgromadzeniach bez bliższego określenia, należy przez to rozumieć zgromadzenia publiczne.

Art. 2. (1) Rozróżnia się: a) zgromadzenia w lokalach, oraz b) zgromadzenia pod gołym niebem.

(2) Manifestacje publiczne i pochody, podlegają przepisom o zgromadzeniach pod gołym niebem.

(3) Postanowienie ust. 2 ma odpowiednie zastosowanie do przejazdów manifestacyjnych na wozach i samochodach.

Art. 3. Lokalem w rozumieniu niniejszej ustawy jest wnętrze budynku wraz z ogrodzoną przestrzenią, stanowiącą z budynkiem zamkniętą całość.

Art. 4. (1) Władzą, sprawującą nadzór nad zgromadzeniami i zebraniem, jest powiatowa władza ad-

ministracji ogólnej, o ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej.

(2) W miastach, stanowiących osobne powiaty dla celów administracji rządowej, w których funkcje powiatowej władzy administracji ogólnej sprawują prezydenci miast, Minister Spraw Wewnętrznych oznacza drogą rozporządzenia władze, powołane do nadzoru nad zgromadzeniami i zebraniem.

R o z d z i a ł I I .

Zwoływanie zgromadzeń.

Art. 5. Każdy pełnoletni obywatel polski, posiadający zdolność do działań prawnych, może zwoływać zgromadzenie i na niem przewodniczyć.

Art. 6. (1) O zwołaniu zgromadzenia do lokalu należy zawiadomić władzę na piśmie w takim terminie, aby władza otrzymała zawiadomienie to najpóźniej na 2 dni przed zgromadzeniem.

(2) Jeżeli zgromadzenie ma się odbyć poza siedzibą powiatowej władzy administracji ogólnej, zawiadomienie może być dokonane za pośrednictwem najbliższego posterunku policji państwowej.

(3) Zgłaszającemu wyda władza na żądanie bezpłatne pisemne zaświadczenie zgłoszenia.

Art. 7. (1) Zgromadzenie pod gołym niebem może się odbyć tylko za zezwoleniem władzy (art. 4).

(2) Podanie o takie zezwolenie winno być złożone (art. 6 ust. 1) u właściwej władzy najpóźniej na 3 dni przed zgromadzeniem.

Art. 8. Zawiadomienie, względnie podanie o zezwolenie winno zawierać:

- a) imię, nazwisko i adres zwołującego zgromadzenie,
- b) dokładne wskazanie miejsca i czasu rozpoczęcia zgromadzenia,

- c) cel i program zgromadzenia,
- d) wskazanie języka lub języków obrad, jeżeli obrady mają się toczyć w języku niepaństwowym.

Art. 9. (1) Władza zakazuje odbycia zgromadzenia w lokalu, jeżeli odbycie zgromadzenia sprzeciwia się przepisom niniejszej ustawy lub ustaw karnych, albo jeżeli zagrażałoby bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu.

(2) Zakaz należy podać na piśmie z uzasadnieniem do wiadomości zgłaszającego nie później jak w przeddzień zgromadzenia.

Art. 10. Jeżeli zachodzą okoliczności, podane w art. 9 ust. 1, władza odmówi zezwolenia na zgromadzenie pod gołym niebem.

Art. 11. (1) Zgromadzenia pod gołym niebem są niedopuszczalne w promieniu $\frac{1}{2}$ klm od miejsca urzędowego pobytu Prezydenta Rzeczypospolitej, od miejsca posiedzeń Sejmu, Senatu i Zgromadzenia Narodowego, przez cały czas trwania sesji, oraz od wojskowych: koszar, magazynów materiałów wybuchowych, obiektów fortecznych, placów ćwiczeń i strzelnic.

(2) Wojewódzka władza administracji ogólnej może w poszczególnym wypadku zezwolić na wyjątek od powyższej zasady, o ile chodzi o obiekty wojskowe, wymienione w ust. 1, w porozumieniu z właściwym dowódcą okręgu korpusu.

R o z d z i a ł III.

Odbywanie zgromadzeń.

Art. 12. W zgromadzeniach nie mogą uczestniczyć osoby uzbrojone z wyjątkiem osób urzędowych.

Art. 13. (1) Każde zgromadzenie winno mieć przewodniczącego, (który otwiera, kieruje obradami i zamyka zgromadzenie).

(2) Za przewodniczącego uważany jest zwołujący zgromadzenie tak długo, dopóki albo sam nie poruczy tej czynności innej osobie, albo dopóki zgromadzenie za jego zgodą nie dokona wyboru przewodniczącego.

Art. 14. (1) Przewodniczący zgromadzenia odpowiedzialny jest za przebieg zgromadzenia i obowiązany jest z tego tytułu czuwać nad przestrzeganiem przepisów niniejszej ustawy oraz przeciwdziałać wszystkiemu, co zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu.

(2) Przewodniczący ma prawo usunąć ze zgromadzenia uczestnika, jeżeli zachowaniem się swoim uniemożliwia obrady lub usiłuje w sposób gwałtowny udaremnić obrady.

(3) W wypadku, gdy zgromadzenie nie podporządkowuje się zarządzeniom przewodniczącego, wydanym w wykonaniu jego obowiązków, o których mowa w ustępie pierwszym, lub gdy przebieg zgromadzenia sprzeciwia się ustawie karnej, przewodniczący winien zgromadzenie rozwiązać.

Art. 15. (1) Władza (art. 4) może delegować na każde zgromadzenie swych przedstawicieli.

(2) Przedstawiciel władzy, przybywając na zgromadzenie, winien okazać przewodniczącemu swoją delegację.

(3) Przedstawiciel władzy otrzymuje miejsce według swego wyboru, przyczem przewodniczący winien mu udzielać na żądanie informacji o osobach mówców i wnioskodawców, jak również o treści zgłaszanych wniosków i rezolucyj.

Art. 16. (1) Przedstawiciel władzy ma prawo zgromadzenie rozwiązać, jeżeli zajdą okoliczności, przewidziane w art. 14, a przewodniczący nie dopełni nałożonych nań obowiązków lub nie zastosuje się do żądania przedstawiciela władzy co do rozwiązania

zgromadzenia, albo jeśli pomimo wyczerpania porządku dziennego nie zamknie posiedzenia.

(2) Rozwiązanie zgromadzenia należy poprzedzić ostrzeżeniem.

Art. 17. (1) Każdy uczestnik zgromadzenia winien podporządkować się wezwaniom i zarządzeniom przewodniczącego zgromadzenia (art. 14), względnie przedstawiciela władzy (art. 16).

(2) Z chwilą zamknięcia lub rozwiązania zgromadzenia zgromadzeni obowiązani są rozejść się bezwzględnie.

R o z d z i a ł IV.

Zebrania.

Art. 18. Zgromadzeniami niepublicznymi są:

- a) zebrania osób, znanych osobiście zwołującym lub przewodniczącemu zebrania, odbywające się w lokalach;
- b) zebrania członków legalnie istniejących zrzeszeń, odbywające się w lokalach.

Art. 19. Zebrania nie wymagają ani zgłoszenia u władzy, ani zezwolenia tej władzy.

Art. 20. (1) Przedstawiciele władzy (art. 4) nie mogą być delegowani na zebrania.

(2) W razie powzięcia wiadomości, że zebranie przekracza ramy, określone w art. 18, organa bezpieczeństwa publicznego mogą w celu sprawdzenia tej okoliczności wkroczyć do lokalu, gdzie zebranie się odbywa i w razie stwierdzenia takiego przekroczenia zgromadzenie rozwiązać.

(3) Organa bezpieczeństwa publicznego winny wkroczyć do lokalu i zebranie rozwiązać, gdy cel lub przebieg zebrania jest sprzeczny z ustawą karną albo zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu.

(4) Postanowienia art. 17 mają odpowiednie zastosowanie do zebrań.

Rozdział V.

Zjazdy.

Art. 21. Zjazdy uważa się za zgromadzenia publiczne lub za zebrania zależnie od ich charakteru (art. 2 ust. 1, art. 18).

Art. 22. (1) Zgłoszenia o zjazdach, mających charakter zgromadzenia publicznego, przyjmuje, względnie zezwolenia na nie udziela:

- a) powiatowa władza administracji ogólnej, jeżeli na zjazd przybywają delegaci z obszaru jednego powiatu;
- b) wojewódzka władza administracji ogólnej dla wszystkich innych zjazdów krajowych.

(2) O właściwości terytorjalnej decyduje miejsce zjazdu.

Art. 23. (1) Wszelkie zjazdy międzynarodowe wymagają zezwolenia.

(2) Zjazdem międzynarodowym w rozumieniu niniejszej ustawy jest zjazd, zwoływany przez organizację zagraniczną, lub też zjazd, zwoływany przez organizację krajową, na który przybywają delegaci organizacji zagranicznych z prawami reprezentowania tychże organizacji i uczestniczenia w podejmowaniu rezolucyj i uchwał.

(3) Zezwolenia wydaje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Rozdział VI.

Zgromadzenia przedwyborcze.

Art. 24. (1) Zgromadzenia, zwoływane w sprawie wyborów do ciał ustawodawczych i korporacyj publiczno-prawnych na obszarach, objętych wyborami

w okresie czasu od rozpisania do dnia wyborów, celem omówienia sprawy wyborów i zastanowienia się nad kandydaturami, wymagają tylko zgłoszenia u właściwej władzy (art. o ust. 1), o ile odbywają się pod gołym niebem.

(2) Zgromadzenia przedwyborcze w lokalach nie wymagają zgłoszeń.

(3) Pozatem zgromadzenia te podlegają wszelkim przepisom niniejszej ustawy.

R o z d z i a ł V I I . P o s t a n o w i e n i a k a r n e .

Art. 25. (1) Kto:

- a) bezprawnie zajmuje lub wzbrania się opuścić miejsce, względnie lokal, którym inna osoba prawnie rozporządza jako zwołujący lub przewodniczący zgromadzenia,
- b) zwołuje zgromadzenia, zjazd lub zebranie z naruszeniem przepisów rozdziałów II, IV lub V,
- c) kieruje zgromadzeniem, zjazdem lub zebraniem, zakazanem przez władzę,
- d) kieruje zgromadzeniem, zjazdem lub zebraniem po rozwiązaniu go przez przewodniczącego lub lub przedstawiciela władzy,
- e) kto będąc wezwanym do opuszczenia miejsca zgromadzenia, nie uczyni temu zadość (art. 14) lub nie opuści miejsca zgromadzenia po rozwiązaniu (art. 14, 16, 17),
- f) kto bierze udział w zgromadzeniu wbrew przepisowi art. 12

ulega, o ile dany czyn nie ulega karze surowszej w myśl innych przepisów, karze krzywny do 1000 złotych lub aresztu do 6 tygodni.

Wszelkie inne przekroczenia postanowień niniejszej ustawy ulegają karze grzywny do 500 złotych lub karze aresztu do 2 tygodni.

(2) Do orzekania powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

Rozdział VIII.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 26. Sprawy zwoływania, przewodniczenia i uczestnictwa osób wojskowych w zgromadzeniach i zebraniach unormuje rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 27. (1) Przepisy niniejszej ustawy nie mają zastosowania:

- a) do wszelkiego rodzaju zgromadzeń, zwoływanych w wykonaniu przepisów ustawowych lub przez właściwe władze i urzędy publiczne;
- b) do religijnych zebrań i pochodów, urządzanych przez związki religijne, prawnie uznane, o ile odbywają się w sposób, tradycyjnie ustalony lub przewidziany w akcie, uznającym dane wyznanie, oraz do pochodów weselnych i pogrzebowych jak również pielgrzymek;
- c) do zgromadzeń i zebrań towarzyskich, rodzinnych i szkolnych;
- d) do zebrań rozrywkowych, odbywających się w lokalach;
- e) do zgromadzeń i zebrań akademickich, odbywających się na terenie szkół akademickich oraz innych wyższych szkół, które uzyskały uprawnienia szkół akademickich.

(2) Jeżeli zgromadzenia, wymienione w pkt. b), c) i d), mogłyby zagrażać bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu, władza może wydać odpowiednie zarządzenia.

Art. 28. Ustawa niniejsza w niczem nie narusza:

- a) ograniczeń, wynikających z przepisów sanitarnych, budowlanych, ogniowych i drogowych;
- b) zawartych w obowiązujących przepisach prawnych ograniczeń osób wojskowych co do brania udziału w życiu politycznym i publicznym;

D E K R E T

z dnia 18 sierpnia 1949 r.

o zmianie niektórych przepisów o zgromadzeniach.

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 2 lipca 1949 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 302) — Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

Art. 1. W art. 27 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 450) wprowadza się następujące zmiany:

1) w ust. 1:

a) pkt b) otrzymuje brzmienie:

„b) do zebrań religijnych odbywających się wewnątrz kościołów lub miejsc przeznaczonych do wykonywania kultu religijnego prawnie uznanych związków religijnych, o ile odbywają się w sposób tradycyjnie ustalony lub przewidziany w akcie, uznającym dane wyznanie, oraz do pochodów weselnych i pogrzebowych;“;

b) dodaje się pkt c) w brzmieniu:

„c) do procesyj ulicznych, związanych z uroczystościami Bożego Ciała, z tym, że szczegółowy porządek

procesyj ulicznych winien być uzgodniony z właściwą władzą administracji ogólnej;“;

c) dotychczasowe pkt c), d) i e) otrzymują oznaczenia: „d, e) i f)“;

2) w ust. 2 wyrazy „w pkt b), c) i d“ zastępuje się wyrazami „w pkt b), c), d) i e)“:

Art. 2. Do przyjmowania zgłoszeń o zwołaniu zgromadzenia oraz do wydawania zezwoleń lub zakazów odbycia zgromadzenia właściwe są władze administracji ogólnej, określone w przepisach ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach.

Art. 3. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrom Administracji Publicznej i Bezpieczeństwa Publicznego.

Art. 4. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Minister Administracji Publicznej: w z. *J. Izydorczyk*

Minister Bezpieczeństwa Publicznego: *St. Radkiewicz*

Na podstawie art. 1 ustawy z dnia 20 lutego 1920 r. w przedmiocie zaliczania osad wiejskich w poczet miast oraz zmiany granic miast (Dz. U. R. P. z 1920 r. Nr 19, poz. 92 i z 1932 r. Nr 109, poz. 895) zarządzam, co następuje:

§ 1. Z gminy wiejskiej Żarki w powiecie zawierciańskim, województwie śląskim wyłącza się gromady

Lesniów i Żarki i z ich obszarów tworzy się Żarki w tymże powiecie i województwie.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 1949 r.

Minister Administracji Publicznej: Wł. Wolski

372

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ZDROWIA

z dnia 17 sierpnia 1949 r.

w sprawie obowiązku zgłaszania przypadków zachorowań lub śmierci na gorączkę błotną oraz zachorowań lub śmierci dzieci na ostre zapalenie jelit.

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 21 lutego 1935 r. o zapobieganiu chorobom zakaźnym i o ich zwalczaniu (Dz. U. R. P. Nr 27, poz. 198) zarządzam, co następuje:

§ 1. Obowiązek zgłaszania przypadków zachorowań lub śmierci na choroby zakaźne, przewidziany w art. 1 i 2 ustawy z dnia 21 lutego 1935 r. o zapobieganiu chorobom zakaźnym i o ich zwalczaniu, rozciąga się również na przypadki zachorowań lub śmierci na:

- 1) gorączkę błotną (leptospirosis),
- 2) ostre zapalenie jelit dzieci w wieku do lat 10 (enterocolitis infantum).

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Zdrowia: T. Michejda

- c) postanowień art. 82 i 164 polsko-niemieckiej konwencji górnośląskiej, zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 371).

Art. 29. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych, co do art. 11 ust. 2 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, a co do art. 26 Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 30. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

(2) Równocześnie tracą moc:

- a) rosyjskie tymczasowe przepisy o zgromadzeniach z dnia 4/17 marca 1906 r. (dodatek do art. 115¹ ustawy o zapobieganiu przestępstwom i ich tłumieniu, zawarte w t. XIV Zb. ust. ros.);
- b) rozporządzenie Kom. Gen. Ziem Wschodnich z dnia 25 maja 1919 r. o zgromadzeniach (Dz. U. Z. C. Z. W. Nr. 5, poz. 30);
- c) austriacka ustawa o zgromadzeniach z dnia 15 listopada 1867 r. (aust. d. u. p. Nr. 135);
- d) postanowienia §§ 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 i 20 niemieckiej ustawy o stowarzyszeniach z dnia 19 kwietnia 1908 r. (Dz. U. Rzeszy str. 151) w odniesieniu do zebrań i zgromadzeń;
- e) ustawa z dnia 5 sierpnia 1922 r. w sprawie wolności zgromadzeń przedwyborczych (Dz. U. R. P. Nr. 66, poz. 594) oraz wszelkie inne przepisy, dotyczące zebrań i zgromadzeń.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *w. Zawadzki*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

Kierownik Ministerstwa Spraw Wojskowych: *Fabrycy*

Minister Spraw Zagranicznych: *August Zaleski*.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 25 kwietnia 1932 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie zwolywania, przewodniczenia i uczestnictwa osób wojskowych w zgromadzeniach.

(Dz. U. R. P. Nr. 48, poz. 451, z dnia 7 czerwca 1932 r.)

Na podstawie art. 26 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach (Dz. U. R. P. Nr. 48, poz. 450) zarządza się co następuje:

§ 1. Osoby wojskowe w służbie czynnej i w stanie nieczynnym, z wyjątkiem piastujących mandat do Sejmu lub Senatu, tudzież sprawujących urząd ministra względnie podsekretarza stanu innego resortu niż Ministerstwa Spraw Wojskowych, lub wojewody, nie mogą zwolywać, przewodniczyć ani uczestniczyć w zgromadzeniach wymienionych w art. 2 wyżej powołanej ustawy.

§ 2. Osoby wojskowe w stanie spoczynku, osoby wojskowe piastujące mandat do Sejmu lub Senatu, osoby wojskowe sprawujące urząd ministra względnie podsekretarza stanu innego resortu niż Ministerstwa Spraw Wojskowych, lub wojewody, tudzież oficerowie rezerwy i pospolitego ruszenia, nie mogą przewodniczyć ani uczestniczyć w zgromadzeniach wymienionych w art. 2 wyżej powołanej ustawy, jeżeli występują w mundurze wojskowym.

§ 3. Osoby wyszczególnione w § 1 nie mogą zwoływać, przewodniczyć ani uczestniczyć w zebraniach wymienionych w pkt. a) art. 18 wyżej powołanej ustawy.

Odnosi się to również do osób wyszczególnionych w § 2, jeżeli występują w mundurze wojskowym.

§ 4. Osoby wyszczególnione w § 1 mogą zwoływać, przewodniczyć i uczestniczyć w zebraniach (pkt. b, art. 18 wyżej powołanej ustawy) członków tych legalnie istniejących zrzeszeń, do których mogą należeć na podstawie uprzednio wydanego zezwolenia właściwych władz wojskowych.

§ 5. Osoby wyszczególnione w § 1 mogą zwoływać, przewodniczyć i uczestniczyć w zjazdach (art. 21—25 wyżej powołanej ustawy) tylko za zezwoleniem Ministra Spraw Wojskowych.

Zezwolenie powyższe nie zwalnia od obowiązku dopełnienia innych formalności przepisanych w art. 22 i 23 wyżej powołanej ustawy.

§ 6. Postanowienia § 5 odnoszą się również do osób wyszczególnionych w § 2, jeżeli występują w mundurze wojskowym, z tą zmianą, że o ile idzie o zjazdy krajowe — powołanym do udzielania zezwoleń jest dowódca okręgu korpusu.

§ 7. Osoby wyszczególnione w § 1 nie mogą zwoływać, przewodniczyć ani brać udziału w zgromadzeniach przedwyborczych (art. 24 wyżej powołanej ustawy).

Ograniczenie powyższe odnosi się do osób wyszczególnionych w § 2, jeżeli występują w mundurze wojskowym.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Kierownik Ministerstwa Spraw Wojskowych: *Fabrycy*
Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki*

Okólnik Nr. 69

z dnia 20 maja 1932 r.

(AP. 44/2) w sprawie nowej ustawy o zgromadzeniach.
(Dz. Urz. M. S. Wewn., Nr. 8, z dnia 31 maja 1932 r.,
poz. 104.)

Do

*P. P. Wojewodów i Komisarza Rządu
m. st. Warszawy.*

W najbliższych dniach ogłoszona zostanie w Dzienniku Ustaw R. P. nowa ustawa o zgromadzeniach. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej. Z dniem wejścia jej w życie tracą moc obowiązującą wszystkie dotychczasowe przepisy o zgromadzeniach.

Ze względu na to, że ustawa dotyczy jednego z najważniejszych przejawów życia publicznego, zechcą Panowie z ustawą tą szczegółowo się zaznajomić i poczytać o jej postanowieniach podległe sobie władze i organa, tak, aby stosowanie ustawy było jednolite, a w szczególności, by przepisy jej były, ile możności, jednakowo interpretowane, a to celem zapobieżenia ewent. skargom w tej mierze. Należy zwłaszcza zwrócić uwagę na różnice między postanowieniami nowej ustawy a przepisami dotychczasowymi, aby uniknąć pomyłek i nieporozumień oraz, aby w razie potrzeby zainteresowanym móc udzielić odpowiednich wyjaśnień.

Poniżej podaję zasadnicze wytyczne nowej ustawy oraz wyjaśniam, w jaki sposób winny być rozumiane i stosowane niektóre z jej najważniejszych postanowień.

Do wskazówek tych należy się ściśle stosować przy wykonywaniu ustawy.

I. Cel ustawy.

1. Ustawa o zgromadzeniach reguluje wyczerpująco sprawę wykonywania zagwarantowanego art. 108 Konstytucji prawa zgromadzania się. Ma ona na celu zapewnienie obywatelom Państwa możliwości swobodnego zgromadzania się w granicach przewidzianych przez ustawę i dopuszcza ingerencję władz tylko w tych wypadkach, gdy wykonywanie omawianego prawa byłoby połączone z naruszeniem interesu publicznego przez zagrożenie bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego. Zawarte w ustawie postanowienia mają właśnie na celu jedynie danie władzom możliwości wykonania ciężących na nich w tym zakresie zadań i odwrócenia wynikającego w pewnych okolicznościach zagrożenia wyżej wymienionych dóbr w związku z odbywaniem zgromadzeń, przyczem ingerencja władz w tych tylko ramach mieścić się winna i nie może przekraczać zakresu koniecznego do osiągnięcia tego celu. W żadnym jednak razie uprawnienia władzy nie mogą prowadzić do krępowania swobody legalnie odbywających się zgromadzeń, jeśli względy te nie zachodzą. Przy ścisłym zatem stosowaniu i przestrzeganiu przepisów nowej ustawy władze i organa bezpieczeństwa zawsze winny mieć na uwadze wyżej wymieniony cel ustawy.

II. Rodzaje zgromadzeń.

2. Ustawa dzieli wszystkie niewyłączone z pod jej postanowień zgromadzenia na publiczne i niepubliczne. Definicji zgromadzenia publicznego ustawa nie podaje. Ogranicza się ona jedynie do (negatywnego) stwierdzenia w art. 18, że nie są zgromadzeniami publicznymi wymienione w tym artykule rodzaje zgromadzeń, które nazywa *zebraniem*. Z treści tego artykułu wynika, że zgromadzenie ma cechę zebrania wtedy, gdy grono

osób, biorących udział w zebraniu jest *indywidualnie ograniczone*, to jest jeśli grono to nazewnątrz — w stosunku do osób do niego nienależących — jest zamknięte, a nawewnątrz uczestnicy tego grona złączeni są ze zwołującym lub przewodniczącym stosunkiem wzajemnej znajomości osobistej. Za niepubliczne w myśl tego artykułu należy również uważać zgromadzenia legalnie istniejących zrzeszeń, gdy zgromadzenia te urządzone są jako zamknięte.

Opierając się na powyższej treści art. 18, podającego w sposób wyczerpujący, które zgromadzenia są niepubliczne, musi się przy zastosowaniu interpretacji logicznej (*argumentum a contrario*) dojść do wniosku, że zgromadzenia nieodpowiadające ściśle warunkom tego artykułu — w braku szczególnych postanowień ustawowych — są publicznymi. Bez znaczenia dla oceny kwestji publiczności zgromadzenia jest miejsce zgromadzenia się, a więc czy zgromadzenie odbywa się w lokalu publicznym, czy prywatnym. Za zgromadzenia publiczne uważa ustawa wszelkie manifestacje publiczne i pochody (art 2).

Poza tem ustawa wylicza w art. 27 p. p. a) — e) zgromadzenia, zebrania i pochody, do których postanowienia ustawy o zgromadzeniach nie mają zastosowania.

III. Zgromadzenia publiczne.

III a) Zwoływanie.

5. Zgromadzenia publiczne w zależności od tego, czy się odbywają w lokalach, czy pod gołym niebem wymagają zawiadomienia władzy albo jej zezwolenia. Zawiadomienie o zgromadzeniu winno być złożone najpóźniej na dwa dni przed zgromadzeniem, podanie zaś o zezwolenie — najpóźniej na trzy dni (art. 6 i 7). Terminy te liczą się od chwili otrzymania przez władze zawiadomienia lub podania do czasu rozpoczęcia zgromadzenia. Dłuższy termin dla podań przewidziany jest z tego powodu, że zgromadzenia pod

gólem niebem z uwagi na możność szerszego rozwinięcia się masowego mają ze stanowiska bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego, znacznie większe znaczenie niż zgromadzenia w lokalach, władze muszą więc mieć więcej czasu na wszechstronne rozpatrzenie sprawy i na wydanie potrzebnych zarządzeń.

Tak zawiadomienia, jak i podania o zezwolenie winny zawierać dane, wymienione w art. 8 ustawy.

Przypominam tutaj, że podania, zawiadomienia etc. w sprawach zgromadzeń publicznych wolne są od opłat stemplowych na zasadzie art. 142 pkt. 21 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr. 98, poz. 570).

Przy rozpatrywaniu zawiadomień i podań o zezwolenie na odbycie zgromadzenia należy mieć przede wszystkim na uwadze, że władza, o ile nie ma zastrzeżeń co do odbycia zgromadzenia przyjmuje zawiadomienie tylko do wiadomości, nie udzielając na nie odpowiedzi, natomiast na podanie winna ona udzielić formalnego zezwolenia na piśmie. Zgromadzenie w lokalu może się odbyć, jeśli władza go nie zakaze, natomiast zgromadzenie pod gólem niebem nie może się odbyć, dopóki władza nie wyda zezwolenia. Chociaż zatem ustawa nie określa terminu, w jakim zezwolenie winno być wydane, należy zawsze dążyć do tego, aby, o ile szczególnie ważne przeszkody nie staną temu na przeszkodzie, zezwolenia wydawane były nie później, jak w przeddzień zgromadzenia, aby przez zbyt późne wydanie zezwolenia nie uniemożliwić odbycia zgromadzenia dla braku czasu na jego zwołanie, takie bowiem traktowanie sprawy byłoby sprzeczne z intencją ustawy.

III b) Zakaz rozględnie odmowa zezwolenia.

4. Art. 9 ustawy określa, kiedy władza winna zakazać odbycia zgromadzenia w lokalu. Z tych samych powodów władza winna również odmówić udzielenia zezwolenia na odbycie zgromadzenia pod gólem niebem (art. 10).

Powody te dzielą się na dwie grupy: a) gdy odbycie zgromadzenia sprzeciwia się przepisom ustawy o zgromadzeniach lub ustaw karnych i b) gdy odbycie zagraża bezpieczeństwu, spokojowi i porządkowi publicznemu. Jeśli który z powodów tych zachodzi, władza nie może, lecz *musi* wydać zakaz, względnie odmówić zezwolenia. Należy jednak zauważyć, że o ile chodzi o powody, wymienione w punkcie b) władze powołane do sprawowania nadzoru nad zgromadzeniami, winny uprzytomnić sobie, że zadanie administracji jako władzy policyjnej polega na zabezpieczeniu obywatelom bezpieczeństwa, spokoju i porządku. Jeśli więc zagraża niebezpieczeństwo, że ostatnio wymienione dobra prawne obywateli mogłyby przez odbycie zgromadzenia doznać zakłócenia, władze zakażą zgromadzenia, względnie odmówią na nie pozwolenia.

5. Wymienione wyżej w p. 4 pod a) powody zakazania lub odmówienia pozwolenia na zgromadzenia wynikają z reguły z samego zawiadomienia, względnie podania (brak warunków lub sprzeczność z postanowieniami ustawy o zgromadzeniach, lub sprzeczność celu, albo programu zgromadzenia z ustawami karnymi i t. d.) albo też dają się ustalić przy rozpatrywaniu sprawy np. obca przynależność państwowa zwołującego, lokal nieodpowiadający przepisom budowlanym i t. p., natomiast, o ile chodzi o powody, wymienione pod b) konieczne jest, by w czasie zamierzonego odbycia zgromadzenia zachodziły w danym miejscu fakty (stosunki faktyczne) tego rodzaju, że usprawiedliwiały przyjęcie przez władze prawdopodobieństwa zakłócenia publicznego bezpieczeństwa, spokoju i porządku w razie odbycia tego zgromadzenia. Oczywiście władza działa tu w pewnym zakresie na zasadzie swobodnej oceny, ona bowiem tylko posiada dane, które dają jej możność rozstrzygnięcia, czy fakty (sytuacja faktyczna) istotnie usprawiedliwiały wspomnianą obawę. Ustawa przewiduje (art. 9 ust. 2), że zakaz odbycia zgromadzenia

winien być uzasadniony. To samo stosuje się do odmowy zezwolenia. W tej mierze należy kierować się postanowieniami art. 75 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem.

6. Nie jest oczywiście możliwe podać szczegółowo powody, dla których odbycie poszczególnych zgromadzeń może być zakazane ze względów bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego. Ogólnie tylko zaznaczyć należy, że względy te odgrywają znacznie większą rolę przy zgromadzeniach pod otwartym niebem niż przy zgromadzeniach w lokalach. Na tę okoliczność władze winne zatem zwrócić szczególną uwagę przy rozstrzyganiu podań. Jako zasadę przyjąć przytem należy, że drogi, ulice i place publiczne służą przede wszystkim dla ruchu publicznego. Udzielanie zatem zezwoleń na zgromadzenia w takich miejscach może mieć miejsce naogół tylko wyjątkowo. Zawsze jednak władze winne dążyć do tego, aby utrudnienia dla ogółu ludności, wynikające z takich zgromadzeń były jak najmniejsze. Dlatego też ustawa, przewidując, że zgromadzenia pod gołym niebem mogą odbywać się tylko za zezwoleniem władzy, daje tem samem władzy możliwość uwarunkowania tego zezwolenia w sposób, odpowiadający tym potrzebom. Władze mogą np. ustalić odmienną trasę pochodu, zezwolić na zgromadzenie w innym punkcie niż proponowany, ustalić inną godzinę rozpoczęcia zgromadzenia i t. p. Oczywiście warunki te muszą być uzasadnione tylko potrzebami bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego i poza te ramy wychodzić nie mogą.

7. Zakaz odbycia zgromadzenia, tak samo jak odmowa udzielenia zezwolenia winny być podane do wiadomości strony najpóźniej w przeddzień zgromadzenia. Nie dotyczy to naturalnie tych wypadków, gdy władza otrzyma zawiadomienie lub podanie w terminie spóźnionym. Władza może wówczas nie przyjąć wogóle takiego zawiadomienia, względnie podania do wiadomości

i nie dopuścić do odbycia zgromadzenia jako nielegalnego. Niezakazanie w terminie zgromadzenia lub udzielenie nań zezwolenia nie wyklucza możliwości zakazania jego odbycia następnie. Może to jednak nastąpić wówczas tylko, gdy wyjdą na jaw nowe okoliczności, czy to istniejące już poprzednio, czy też powstałe w międzyczasie, wskazujące, że odbycie zgromadzenia nie może mieć miejsca.

III c) Odbywanie zgromadzeń i rola przedstawicieli władz.

8. Ustawa w sposób odmienny niż przepisy dotychczasowe ujmuje stanowisko przewodniczącego. Czy ni go ona odpowiedzialnym za zgodny z ustawą o zgromadzeniach i ustawą karną przebieg zgromadzenia oraz wkłada na niego z tego tytułu obowiązek czuwania nad zachowaniem przepisów ustawy o zgromadzeniach oraz ustawy karnej, przeciwdziałania wszystkiemu, co zagraża bezpieczeństwu, spokojowi i porządkowi publicznemu. Jednocześnie daje ustawa przewodniczącemu uprawnienia w stosunku do poszczególnych uczestników zgromadzenia celem zapewnienia posłuchu jego zarządzeniom, tudzież daje mu prawo i wkłada obowiązek rozwiązania zgromadzenia, gdy zajdą okoliczności, przewidziane w art. 14 ustępie 3-cim. Władza może delegować na każde zgromadzenie swych przedstawicieli, którzy pełnią tam funkcje nadzorcze. Zwołujący nie ma prawa domagać się wydelegowania przedstawiciela władzy na zgromadzenie, nie może też zabronić mu na nie wstępu. Ustawa, odmiennie od dotychczasowych przepisów, przewiduje, że przedstawiciel władzy otrzymuje miejsce według swego wyboru. Zwracam uwagę, że uprawnienie to winno być taktownie wykorzystywane. Wyborem winny kierować przede wszystkim względy na możliwość łatwego obserwowania zgromadzenia i bezpośredniego porozumiewania się z przewodniczącym. Ten ostatni obowiązany jest udzielać przedstawicielowi władzy na jego żądanie in-

formacyj o osobach mówców i treści zgłaszanych wniosków.

9. Rola przedstawiciela władzy na zgromadzeniu ograniczać się winna do funkcji czysto nadzorczej. Należy bezwzględnie unikać jakiegokolwiek mieszania się w przebieg zgromadzenia. Obowiązkiem przedstawiciela władzy jest zachowywać całkowitą neutralność i bezstronność. Dopiero, gdy na zgromadzeniu zajdą okoliczności, przewidziane w art. 14, a więc naruszenie przepisów ustawy o zgromadzeniach lub ustaw karnych, albo też zgromadzenie zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu, a przewodniczący nie dopełni obowiązków, jakie w związku z wymienionymi faktami nakłada na niego wspomniany art. 14, wówczas przedstawiciel władzy po uprzednim bezskutecznem ostrzeżeniu ogłosi ustnie zgromadzenie za rozwiązane. Tak samo postąpi przedstawiciel władzy w wypadku, gdy przewodniczący w razie zajścia okoliczności, przewidzianych w art. 14, nie zastosuje się do żądania przedstawiciela władzy rozwiązania zgromadzenia, albo jeśli pomimo wyczerpania porządku dziennego zgromadzenia, przewodniczący nie zamknie zgromadzenia. Przedstawiciel władzy winien się przytem zawsze zwracać do przewodniczącego, a tylko gdy po dokonaniem ostrzeżenia sam rozwiązuje zgromadzenie, zwraca się wprost do zgromadzonych.

Naruszenia przepisów ustawy o zgromadzeniach, ustawy karnej, albo wydarzenia, zagrażające bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu, mogą być najrozmaitsze. Przykładowo może tu chodzić: a) o jawienie się na zgromadzeniu osób uzbrojonych (art. 12), używanie języka niewskazanego w wiadomieniu lub podaniu (art. 8 ust. d), b) o poruszanie wniosków lub projektów, zachęcających do zbrodni lub wykroczeń, c) o wypadki bójek, zagrażających niebezpieczeństwem ciała lub życiu uczestników zgromadzenia np. niebezpieczeństwo pożaru, chorób zaraźliwych itp.

10. W zakończeniu wskazówek, dotyczących zgromadzeń publicznych zwracam uwagę, że tak zakazanie odbycia zgromadzenia, jak i jego rozwiązanie są środkami ostatecznymi. Uciekać się do nich zatem należy wtedy tylko, gdy inne środki, jakie omawiana ustawa i przepisy ogólne dają władzy, zostaną odpowiednio wykorzystane w celu zapewnienia wykonania postanowień ustawy i ochrony interesu publicznego. Nie zwalnia to jednak władzy od obowiązku zastosowania tych ostatecznych środków wtedy, gdy inne kroki nie mogą doprowadzić do celu lub gdy zwłoka grozi niebezpieczeństwem.

IV. Zebrania.

11. Zebrania, t. j. zgromadzenia niepubliczne, nie wymagają ani zgłoszenia, ani zezwolenia władzy (art. 19). Zebrania te winny tylko czynić zadość wymaganiom art. 18 ustawy. Zauważam przytem, że przez użyte tam wyrażenie „legalnie istniejące zrzeszenia” należy rozumieć także stronnictwa polityczne, które stosownie do okólnika Min. Spraw Wewn. Nr. 51 z dnia 17 lutego 1920 r. (Zb. Zarz. M. S. Wewn. str. 1486, poz. 1) nie podlegają legalizacji władz.

Władza oraz jej organa w dwóch tylko wypadkach mają prawo, względnie obowiązek wkroczenia do lokalu, w którym zebranie się odbywa, a mianowicie gdy powezmą wiadomość, że zebranie przekracza ramy zakresłone w art. 18, t. j., że są na niem inne jeszcze osoby niż w tym artykule przewidziane, wskutek czego zebranie ma charakter zgromadzenia publicznego i gdy cel lub przebieg zebrania jest sprzeczny z ustawą karną, albo zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu (art. 20). Z postanowienia tego artykułu wynika, że organa bezpieczeństwa muszą mieć dostatecznie wiarogodne wiadomości, że okoliczności takie zachodzą; natomiast wejście na zebranie tylko na podstawie przypuszczenia, lub dla kontroli jest niedopuszczalne.

V. Specjalne rodzaje zgromadzeń.

12. Ustawa pierwszy raz jednolicie i wyczerpująco reguluje sprawę zjazdów (art. 21—25). O ile zjazd składa się z osób, wymienionych w art. 18 i odbywa się w lokalu, wówczas uważany on jest jako zebranie, poza tem zaś wszystkie zjazdy traktowane być winny jako zgromadzenia. Na zjazdy krajowe z obszaru większego niż jeden powiat udziela zezwoleń, względnie zgłoszenia o nich przyjmuje wojewódzka władza administracji ogólnej, właściwa ze względu na miejsce zamierzonego zjazdu. Postępowanie wojewódzkich władz administracji ogólnej jest takie same i winno się kierować temi samemi wytycznemi, jak postępowanie powiatowej władzy administracji ogólnej w stosunku do zwykłych zgromadzeń. Zezwolenia na zjazdy międzynarodowe udziela Minister Spraw Wewnętrznych.

13. Zgromadzenia przedwyborcze podlegają przepisom ustawy z tą tylko różnicą, że o ile odbywają się w lokalach, nie wymagają zgłoszenia, a o ile pod gołym niebem wymagają nie zezwolenia, lecz tylko zgłoszenia. Odpada więc możność zakazania zgóry zgromadzenia przedwyborczego w lokalu. Należy jednak podkreślić, że zgromadzenia przedwyborcze, mające na celu zorjentowanie obywateli w sprawach wyborów, wymagają specjalnej opieki władz, które do zakazywania ich lub rozwiązywania mogą uciekać się tylko w ostatecznym wypadku. Jednakże zwracam uwagę na to, że temat zgromadzeń takich nie może wykraczać poza ramy, przewidziane w art. 24 ustawy.

14. Ustawa nie wprowadza żadnych specjalnych przepisów w stosunku do zgromadzeń, urządzanych przez posłów i senatorów, do zgromadzeń tych zatem mają zastosowanie w całej rozciągłości jej postanowienia. Zauważam jednak, że tak ze względu na charakter tych zgromadzeń, jak i ze względu na osoby biorących w nich udział posłów i senatorów, zawsze

powinni być na nie delegowani odpowiednio wykwalifikowani i taktowni urzędnicy administracyjni, a w wypadkach ważniejszych reprezentowanie władzy winno mieć miejsce osobiście przez starostę. Jędyńie w wyjątkowych wypadkach w razie braku personelu cywilnego, może być na takie zgromadzenia delegowany odpowiednio wykwalifikowany funkcjonarjusz policji państwowej, który oczywiście wówczas nie występuje jako funkcjonarjusz policji, lecz jako przedstawiciel władzy.

VI. Sankcje karne.

15. W przeciwnieństwie do dotychczasowych przepisów, kary za wykroczenia przeciwko przepisom ustawy podlegają orzecznictwu władz administracji ogólnej. Wszystkie zatem postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnem oraz wyjaśnienia i okólniki w tej sprawie mają i tu zastosowanie. Przy wymierzaniu kar za przekroczenia ustawy należy zawsze każdą sprawę dokładnie zbadać, dlatego też przedstawiciele władzy i organa bezpieczeństwa winny zawsze w razie stwierdzenia wykroczenia ustalić dokładnie stan faktyczny i zanotować świadków, tak, aby ewentualna wina mogła być niewątpliwie ustalona.

VII. Postanowienia szczególne.

16. Niektóre rodzaje zgromadzeń, jak to już wyżej zaznaczono wyjęte są wogóle z pod postanowień ustawy. Zgromadzenia te wyliczone są w art. 27 ustawy. W stosunku do nich władze mogą interwenjować zatem nie na podstawie tej ustawy, lecz bądź na podstawie przepisów specjalnych, bądź ogólnych uprawnień władz i organów bezpieczeństwa. Na powyższe zwraca uwagę ustęp drugi art. 27. Przepis tego ustę-

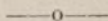
pu nie daje jednak prawa organom bezpieczeństwa wkroczenia do lokalów prywatnych, w których zgromadzenia takie się odbywają. Wkroczenie takie może mieć miejsce tylko w wypadkach, przewidzianych w K. P. K. lub w ustawach specjalnych. W sprawie zgromadzeń akademickich ma zastosowanie art. 27 ustawy o szkołach akademickich z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 494).

17. Wkońcu wyjaśniam, że art. 28, który postanawia, że ustawa nie narusza ograniczeń, wynikających z przepisów sanitarnych, budowlanych, ognio-
wych i drogowych, nakłada na władzę obowiązek czuwania nad tem, aby odbywanie zgromadzeń nie odbywało się w sprzeczności z temi przepisami, względnie aby wskutek odbycia zgromadzenia wbrew tym przepisom bezpieczeństwo tak zgromadzonych, jak i ogólne nie zostało zagrożone. Tak np. władza nie może dopuścić do odbycia zgromadzenia w lokalu, który w myśl przepisów budowlanych na odbycie zgromadzenia nie nadaje się, albo na odbycie zgromadzenia w czasie epidemji, gdy wszelkie zgromadzenia są zakazane itp. Przy rozpatrywaniu zatem zgłoszeń, względnie podań władza winna te przepisy brać również pod uwagę.

Niniejszem zarządzeniem uchylam wszystkie okólniki i zarządzenia w sprawie zgromadzeń, o ile dotyczą one ogólnych wytycznych postępowania. W sprawie udziału w zgromadzeniach osób wojskowych wydane zostanie osobne zarządzenie w związku z rozporządzeniem wykonawczem Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych do art. 26 ustawy.

S P I S R Z E C Z Y:

Przepisy prawne o stowarzyszeniach:	str.
Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. Prawo o stowarzyszeniach	3
Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 grudnia 1932 r. o rejestracji stowarzyszeń	24
Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17 grudnia 1932 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości i Opieki Społecznej o przystosowaniu stowarzyszeń i spraw będących w toku do przepisów prawa o stowarzyszeniach	29
Okólnik Nr. 160 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 28 grudnia 1932 r. Nadzór nad stowarzyszeniami	35
Okólnik Nr. 5 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Nr. AA 5b—8 z dnia 17 stycznia 1932 r. Załatwianie spraw stowarzyszeniowych	41
Przepisy prawne o zgromadzeniach:	
Ustawa z dnia 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach	47
Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 25 kwietnia 1932 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie zwoływania, przewodniczenia i uczestnictwa osób wojskowych w zgromadzeniach	56
Okólnik Nr. 69 z dnia 20 maja 1932 r. (AP. 44/2) w sprawie nowej ustawy o zgromadzeniach	58

Podpisanie porozumienia

między przedstawicielami Rządu RP i Episkopatu Polskiego

(Dokończenie ze strony 1)

darności społecznej, mającej na celu dobro ogółu.

7. Kościół, zgodnie ze swymi zasadami, potępiając wszelkie wystąpienia antypaństwowe, zwłaszcza będzie się przeciwstawiał nadużywaniu uczuć religijnych w celach antypaństwowych.

8. Kościół Katolicki, potępiając zgodnie ze swymi założeniami każdą zbrodnię, zwalczać będzie również zbrodniczą działalność band podziemia i będzie piętnował i karał konsekwencjami kanonicznymi duchownych winnych udziału w jakiegokolwiek akcji podziemnej i antypaństwowej.

9. Episkopat zgodnie z nauką Kościoła będzie popierał wszelkie wysiłki zmierzające do utrwalenia pokoju, będzie się przeciwstawiał w zakresie swych możliwości wszelkim dążeniom do wywołania wojny.

10. Nauka religii w szkołach:

a) Rząd nie zamierza ograniczać obecnego stanu nauczania religii w szkołach: programy nauczania religii będą opracowane przez władze szkolne wspólnie z przedstawicielami Episkopatu, szkoły będą zaopatrzone w odpowiednie podręczniki, nauczyciele religii świeccy i duchowni będą traktowani na równi z nauczycielami innych przedmiotów — wyciągających nauczania religii władze szkolne będą powoływały w porozumieniu z Episkopatem.

b) Władze nie będą uczniom stawiały przeszkód w braniu udziału w praktykach religijnych poza szkołą.

c) Istniejące dotychczas szkoły o charakterze katolickim będą zachowane, natomiast Rząd będzie przestrzegać, aby szkoły te lojalnie wykonywały zarządzenia i wypełniały program, ustalony przez władze państwowe.

d) Szkoły prowadzone przez Kościół Katolicki będą mogły korzystać z praw szkół państwowych na ogólnych zasadach, określonych przez odpowiednie ustawy i zarządzenia władz szkolnych.

e) W razie tworzenia lub przekształcania szkoły zwykłej na szkołę bez nauki religii, rodzice katolicy, którzy będą sobie tego życzyli, będą mieli prawo i możliwość posyłania dzieci do szkół z nauczaniem religii.

11. Katolicki Uniwersytet Lubelski będzie mógł kontynuować swą działalność w obecnym zakresie.

12. Stowarzyszenia katolickie będą korzystały z dotychczasowych praw po zadośćuczynieniu wymogom, przewidzianym w dekrecie o stowarzyszeniach. Te same zasady dotyczą Sodalicji Mariańskiej.

13. Kościół będzie miał prawo i możliwość prowadzić w ramach

obowiązujących przepisów akcję charytatywną, dobroczynną i katechetyczną.

14. Prasa katolicka i wydawnictwa katolickie będą korzystały z uprawnień, określonych przez odpowiednie ustawy i zarządzenia władz na równi z innymi wydawnictwami.

15. Kult publiczny, tradycyjne pielgrzymki i procesje nie będą napotykały na przeszkody. Obchody te dla zachowania porządku będą uzgadniane przez władze kościelne z władzami administracyjnymi.

16. Duszpasterstwo wojskowe będzie uregulowane specjalnym statutem, opracowanym przez władze wojskowe w porozumieniu z przedstawicielami Episkopatu.

17. W więzieniach katolickiej piekary religijnej będą sprawowali kapłani, powołani przez odpowiednie władze na wniosek biskupa ordynariusza.

18. W szpitalach państwowych i samorządowych opiekę religijną

nad chorymi, którzy sobie tego życzą, będą wykonywali kapłani szpitalni, wynagrodzani w drodze specjalnych umów.

19. Zakony i zgromadzenia zakonne w zakresie swego powołania i obowiązujących ustaw, będą miały całkowitą swobodę działalności.

Podpisano w Warszawie dnia 14 kwietnia 1950 r.

Minister Administracji Publicznej

(—) Władysław Wojski

Wiceminister Obrony Narodowej

(—) Edward Ochab

Posel na Sejm Ustawodawczy

(—) Franciszek Mazur

Sekretarz Episkopatu

(—) ks. biskup Z. Choroński

Ordynariusz Diecezji Płockiej

(—) ks. biskup T. Zakrzewski

Ordynariusz Diecezji Łódzkiej

(—) ks. biskup Michał Klepacz

Protokół

wspólnej komisji Rządu RP i Episkopatu w sprawie zawartego porozumienia

1. Wobec uzgodnienia stanowiska przedstawicieli Rządu RP i Episkopatu Polskiego w sprawie działalności „Caritas” i w celu normalizacji stosunków między Państwem a Kościołem, organizacja kościelna „Caritas” przekształca się w zrzeszenie katolików dla niesienia pomocy biednym i potrzebującym. Zrzeszenie oprze swą działalność na oddziałach odpowiadających podziałowi administracyjnemu terytorialnemu kraju, Episkopat, w myśl założeń charytatywnych zrzeszenia, umożliwi, zgodnie z zasadami oraz praktyką Kościoła Katolickiego działalność duchownym, pragnącym pracować w tym zrzeszeniu.

2. Rząd RP, realizując ustawę „o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki...” w ramach art. 2 p. 3 i art. 7 p. 1 ustawy, rozważy potrzeby biskupów i instytucji kościelnych celem uwzględnienia tych potrzeb i przyjęcia im z pomocą.

3. Fundusz Kościelny będzie przekazywał odpowiednio sumy do dyspozycji ordynariuszów diecezji.

4. Realizując ustawę o służbie wojskowej, władze wojskowe będą stosowały odroczenia dla alumnów seminarium duchownych w celu umożliwienia im ukończenia studiów, zaś księża po wyświęceniu i zakonniczy po złożeniu ślubów nie będą powoływani do czynnej służby wojskowej, lecz będą przenoszeni do rezerwy z zakwalifikowaniem do służby pomocniczej.

Podpisano w Warszawie, dnia 14 kwietnia 1950 r.

Minister Administracji Publicznej
(—) Władysław Wojski

Wiceminister Obrony Narodowej
(—) Edward Ochab

Posel na Sejm Ustawodawczy
(—) Franciszek Mazur

Sekretarz Episkopatu
(—) ks. biskup Z. Choroński
Ordynariusz Diecezji Płockiej
(—) ks. biskup Tadeusz Zakrzewski
Ordynariusz Diecezji Łódzkiej
(—) ks. biskup Michał Klepacz

Uznanie Mongolskiej Republiki Ludowej przez Rząd Polski

Warszawa. (PAP.) Dnia 13 kwietnia 1950 r. ambasador Mongolskiej Republiki Ludowej w Moskwie wręczył ambasadorowi R. P. w Moskwie notę następującej treści:

Panie Ambasadorze!

Z polecenia rządu Mongolskiej Republiki Ludowej mam zaszczyt zawiadomić Pana i w osobie Pańskiej Rzeczpospolitą Polską o poniższym:

Rząd Mongolskiej Republiki Ludowej kierując się pragnieniem nawiązania jak najściślejszych stosunków przyjaznych pomiędzy narodami mongolskim i polskim, związanymi wspólną interesów i celów, wyraża życzenie nawiązania stosun-

ków dyplomatycznych pomiędzy Mongolską Republiką Ludową a Rzeczpospolitą Polską.

Rząd Mongolskiej Republiki Ludowej jest głęboko przeświadczony, że nawiązanie stosunków dyplomatycznych pomiędzy naszymi krajami przyczyni się do rozwoju i umocnienia stosunków serdecznej przyjaźni pomiędzy narodami mongolskim i polskim, jako też do wzmocnienia obozu pokoju i demokracji, na którego czele stoi nasz szczerzy i bezinteresowny przyjaciel — wielki Związek Radziecki.

Proszę przyjąć zapewnienie mego najwyższego szacunku.

(—) N. Idamzab

Dnia 14 kwietnia 1950 r. ambasador R. P. w Moskwie wręczył ambasadorowi Mongolskiej Republiki Ludowej w Moskwie następującą notę:

Panie Ambasadorze!

Z polecenia rządu Rzeczypospolitej Polskiej mam zaszczyt, w odpowiedzi na list Pana z dnia 13 kwietnia 1950 r. zawiadomić Pana i w osobie Pańskiej rząd Mongolskiej Republiki Ludowej o następującym:

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej wielkim zadowoleniem przyjął pro-

prezydium PKOP w Warszawie

a potęga bozu postępu

połączeństwa

zu agresorów. Dlatego ruch obrońców pokoju ma na celu nie tylko coraz szersze i głębsze uświadamianie mas ludzkich we wszystkich krajach o sens naszej walki, o istotnych przyczynach imperialistycznych groźb wojennych, ale zadaniem naszego ruchu jest również mobilizacja mas do przeciwstawiania się każdej ewentualnej próbie zamachu na pokój, każdej prowokacji, mobilizacja mas, by były gotowe do zduszenia w zarodku każdej tego rodzaju próby.

Ilja Erenburg podkreślił na sesji sztokholmskiej, że są ludzie, zwłaszcza ze środowisk mieszczańskich, którzy w zasadzie nie chcą wojny, boją się jej, pragną pokoju, lecz traktują sprawę wojny i pokoju, jak grę na loterii.

Takie traktowanie sprawy wojny i pokoju jest zjawiskiem, które ruch pokoju również musi zwalczać, uświadamiając masy, że sprawy wojny i pokoju muszą być rozwiązywane na płaszczyźnie aktywnej walki.

NOWA DEFINICJA ZBRODNI WOJENNEJ

Drugim zagadnieniem, które stało się na sesji była konieczność ustalenia

(Ciąg dalszy na str. 2)

Czołowa brygada

Brygada chodnikowa rębacza Jana Filaka wykonała jako pierwsza w przemyśle węglowym swoje zobowiązania 1-majowe. Zatrudniona przy przebijaniu dowiezchni, od której ukończenia zależało rozpoczęcie eksploatacji nowej ściany węglowej, brygada ta zobowiązała się poczawszy od 1 marca br. aż do ukończenia robót wykonywać 450 proc. normy dla uczczenia Święta Pracy. W okresie od 1 marca do 8 kwietnia br. brygada ukończyła przebijanie dowiezchni, wykonując 453,35 proc. normy i skracając termin oddania nowej ściany do eksploatacji o 53 dni. Na zdjęciu członkowie brygady Filaka. Od prawej: Jan Filak, Henryk Stachoń, Emil Bula, Augustyn Hajduk i Jan Pęczynski.

Foto: Cz. Datka

Podpisanie porozumienia między przedstawicielami Rządu RP i Episkopatu Polskiego

WARSZAWA (PAP). W dniu 14 kwietnia br. przedstawiciele Rządu RP i Episkopatu Polskiego podpisali porozumienie następującej treści:

POROZUMIENIE

zawarte między przedstawicielami Rządu RP i Episkopatu Polskiego

W celu zapewnienia narodowi, Polsce Ludowej i jej obywatelom najlepszych warunków rozwoju oraz możliwości wszechstronnej i spokojnej pracy — Rząd Rzeczypospolitej, który stoi na stanowisku poszanowania wolności religijnej oraz Episkopat Polski, mający na względzie dobro Kościoła i współczesną polską rację stanu — regulują swe stosunki w sposób następujący:

1. Episkopat wezwie duchowieństwo, aby w pracy duszpasterskiej zgodnie z nauką Kościoła nauczała wiernych poszanowania prawa i władzy państwowej.

2. Episkopat wezwie duchowieństwo, aby w swej działalności duszpasterskiej nawoływało wiernych do wzmożonej pracy nad odbudową kraju i podniesieniem dobrobytu narodu.

3. Episkopat Polski stwierdza, że zarówno prawa ekonomiczne, historyczne, kulturalne, religijne jak i sprawiedliwość dziejowa wymagają, aby Ziemia Odzyskana na zawsze należała do Polski. Wychodząc z założenia, że Ziemia Odzyskana stanowią nieodłączną część Rzeczypospolitej, Episkopat zwróci się z prośbą do Stolicy Apostolskiej, aby administracje kościelne, korzystające z praw biskupstw rezydencjo-

nalnych były zamienione na stałe ordynariaty biskupie.

4. Episkopat w granicach sobie dostępnych będzie się przeciwstawiał wrogiej Polsce działalności, a zwłaszcza antypolskim i rewizjonistycznym wystąpieniom części kleru niemieckiego.

5. Zasada, że papież jest międzynarodowym i najwyższym autorytetem Kościoła odnosi się do spraw wiary, moralności oraz jurysdykcji kościelnej — w innych natomiast sprawach Episkopat kieruje się polską racją stanu.

6. Wychodząc z założenia, że misja Kościoła może być realizowana w różnych ustrojach społeczno-gospodarczych, ustanowionych przez władzę świecką, Episkopat wyjaśni duchowieństwu, aby nie przeciwstawiało się rozbudowie spółdzielczości na wsi, ponieważ wszelka spółdzielczość w istocie swej jest oparta na etycznym założeniu natury ludzkiej, dążącej do dobrowolnej soli-

(Dokończenie na str. 2)

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

CM KEK 332354

000-332354-00-0